jaloersch zouden zijn van Smits weligen haardos.

Maar alles begrijpen was toch voor den wraakzuchtigen Smit nog niet alles vergeven en zoo nam hij niettemin wraak op het bericht van *Het Volk*, door aan boeren, burgers en buitenlui een brochure te verkoopen, waarin de beroepsjournalisten en speciaal die van *Het Volk* danig over den hekel gehaald werden. Voor een cent kon men ze koopen, wat zeker niet veel is voor een diepdoordacht geschrift, waarin heel een redactie vermorzeld wordt.

Gemengd Nieuws.

Relletjes te Bergambacht. De soldaten zijn vertrokken en weer zijn enkele ruiten van voorstanders der kermisafschaffing ingesmeten.

Een stranding. Het Engelsche stoomschip „Glanmire" van Grangemouth naar Amsterdam, is gisternacht tusschen Egmond en Petten gestrand. Het zit gevaarlijk dwars op de bank. Van de lading steenkolen wordt geworpen. De sleepbooten „Titan", „Cyclop", „Hercules", „De Ruyter", „Vischploeg" en de stoomtrawler „Batavier I" hebben getrokken. De sleepboot „Atlas" is teruggekeerd met een tros in de schroef, welke door een duiker werd verwijderd, waarna de sleepboot weder naar de strandingplaats vertrok.

De „Glanmire" was heden nog niet vlot, men gaat voort met lossen.

Gevaarlijk speelgoed. Te Einswarden, nabij Ter-Apel (Gr.), speelde de reiziger G. met een geladen revolver in een café. Het schot ging af en trof een der bezoekers, S., die eenige dagen later overleed. G. meldde zichzelf bij de politie aan.

Een mislukte reklame. Op één dag werden tal van steden in het Duitsche rijk overstroomd door briefjes in gesloten enveloppen en behoorlijk gefrankeerd, waarin iemand, wiens handteekening onleesbaar was, de aandacht vestigde van den ontvanger op een pas verschenen boek, „Dubbele moraal", dat allerlei vreeselijks bevatten moest en waartegen een vervolging ingesteld moest worden. De toon der brieven deed vermoeden, dat de inzender zoowel als de ontvanger van het schrijven bij die „vreeselijkheden" betrokken waren. En in menig gezin schijnt de ontvangst van dit schrijven aanleiding tot heftige tooneelen te zijn geweest. Tot later bleek, dat ook anderen er in gevlogen waren.

Het was een onhandige en totaal mislukte reclame voor een schunnig maakwerk; de schrijver, die 400,000 brieven had laten schrijven en aan allerlei bekende personen geadresseerd had, meende dat hij daardoor een reusachtige vraag naar zijn boek — enkele vellen druks tegen een ongehoorden prijs — zou doen ontstaan. Het gevolg echter was, dat overal de boekenvoorraad in beslag genomen is en dat de schrijver en uitgever — die tevens de afzender der brieven is — werd gearresteerd.

Behalve de uitgaven voor zijn boek en de kosten van het schrijven der bedoelde brieven, heeft dit onzinnige reclamestukje hem 40,000 Mrk. aan postzegels gekost, daar elke brief met een 10 pfennigzegel gefrankeerd was.

Het *Berl. Tagebl.* raamt de uitgaven voor het boek en de reklame op ¼ millioen mark.

Een olieschip in brand. Aan boord van een olieschip in de haven van Singapore brak brand uit. De vlammen verspreidden zich zoo snel, dat bijzschen niet mogelijk bleek en de bemanning in de booten moest vluchten. Toen dreef het brandende vaartuig, met 80.000 blikken olie geladen, zonder stuur rond. Wegens het ernstig gevaar dat daardoor voor de overige schepen ontstond, werd besloten het te doen zinken. De forten richtten hun kanonnen op het schip, dat na een paar welgemikte schoten in de diepte verdween.

Minzame onderstelling.

De tooneelschrijver: „Snap je dat nou? Mijn stuk was bij de eerste voorstelling al om kwart over elven uit en toch boorde ik verschillende menschen bij het heengaan zeggen dat het zoo laat geworden was."

De welwillende vriend: „Misschien hadden ze zich verslapen."

No. 2650 f 2000.
Nos. 3521, 11220, 13129, 13703 en 14746 ieder f 400.
No. 4568 f 200.
Nos. 7328, 12597, 15907 en 15911 ieder f 100.

PRIJZEN van f 45.

10	1990	4335	6639	8755	10678	12625	15370	17348	19146
24	2007	43	57	82	99	69	86	85	59
109	62	88	70	83	10711	12740	89	17424	62
16	85	4418	90	8817	56	82	15415	27	19214
17	90	34	6728	57	96	12890	24	35	19
28	2108	4586	33	89	10813	12943	61	17527	24
42	63	49	44	8905	34	68	64	34	61
78	71	78	05	16	72	96	82	50	62
209	75	4618	6852	22	83	13070	90	54	71
44	2327	37	70	74	10906	75	15523	72	78
59	34	44	7008	82	10	13171	34	96	19382
63	64	50	03	9016	19	84	68	17600	85
95	2424	54	91	89	41	13231	15635	14	88
319	32	55	7169	9113	52	36	51	61	8
32	45	4713	93	62	61	45	68	17724	9
58	78	15	7254	70	11024	64	85	66	19419
98	84	86	59	9222	65	70	15723	88	38
419	2628	93	87	97	11[illegible]	[illegible]	29	17892	[illegible]
40	94	14	02	41	51	19	15804	55	73
59	2736	19	23	86	11218	48	43	17910	86
74	99	64	35	9429	24	54	53	31	19511
93	2805	4902	45	51	49	13418	62	37	30
590	13	5003	96	57	64	63	64	46	41
77	38	49	7510	87	93	13551	73	67	93
600	90	51	11	9511	99	79	74	18032	82
08	97	84	71	14	11304	83	94	51	89
44	2925	5143	78	20	12	95	96	59	19630
58	29	52	81	70	54	13660	15946	75	40
747	32	82	7618	83	65	75	57	99	44
67	47	95	25	9616	70	78	16016	18168	19714
808	3023	5204	55	21	86	96	39	69	23
913	59	15	83	34	11412	13712	66	90	39
40	3133	74	94	38	33	13	74	18281	48
72	54	5300	7708	41	62	79	85	18301	91
1003	62	13	37	44	80	13818	16101	17	19819
10	3232	5405	47	99	87	85	11	18	19986
26	68	24	73	9706	11512	90	55	71	92
1112	3887	50	84	37	18	13917	70	77	20021
16	42	53	38	74	20	58	95	92	29
28	47	5552	7846	89	11606	14041	16207	18480	59
45	69	64	76	9865	32	87	46	18500	98
91	3421	77	7926	88	51	97	16304	18585	95
1269	25	5659	8013	92	92	14114	51	39	20128
79	41	76	16	9943	11714	78	16403	71	20202
1305	51	5707	25	78	84	14229	05	94	20898
11	90	08	8104	84	91	55	09	18600	20400
35	3503	42	18	10056	93	14397	92	21	32
49	54	54	92	91	11880	14526	16525	33	33
59	60	56	8210	98	11920	94	38	56	39
70	3630	69	35	10102	31	14672	49	91	20523
75	40	91	75	08	64	82	55	93	27
96	97	97	8300	11	70	14714	59	18745	39
1473	3720	5869	11	22	12010	15	82	56	46
78	3808	92	12	32	27	62	87	83	54
1553	19	6066	32	34	30	83	92	18806	86
66	86	6113	58	85	36	98	16602	38	89
80	94	17	99	10223	76	14867	39	43	20611
1611	3900	70	8427	80	84	87	40	48	68
18	10	78	48	59	12171	14941	16717	63	20706
46	27	89	50	82	12220	71	30	84	40
51	4084	6219	69	10308	21	15010	16884	93	45
1708	47	80	8500	41	87	35	70	18980	59
12	68	6314	06	91	12807	41	16901	19019	64
29	69	32	48	10411	16	58	20	20	79
43	4109	92	49	52	74	15180	56	53	20847
46	27	6424	89	60	92	15213	61	72	57
58	49	35	99	64	12416	16	77	80	75
77	4227	48	8609	10517	12520	20	17093	82	20909
1842	62	55	10	41	76	50	17122	19101	18
1943	77	88	70	54	84	91	95	07	22
63	99	6537	8714	61	99	15328	17218	14	25
72	4320	48	19	78	12603	46	68	27	77
88	30	55	24	10627	22	56	17308		

Scheepstijdingen.

Binnenlandsche havens.

Ymuiden arriv 21 Dec Goslar s Batavia
Nieuwe Waterweg arriv 22 Dec Kopenhagen s Harwich

Buitenlandsche havens.

Suez arriv 19 Dec Linden s Sydney naar Amsterdam
Cardiff arriv 18 Dec Eitikhia s Amsterdam
Port-Said vertr 21 Dec Koning Willem II s van Batavia naar Amsterdam
Batavia arriv 21 Dec Koning Willem III s van Amsterdam
Point de Galle gep 21 Dec Java s van Amsterdam-Batavia
Perim gep 18 Dec Ixion s van Batavia naar Amsterdam
Cascaes vertr 21 Dec Achilles s naar Amsterdam
Newcastle arriv 22 Dec Nicolaas s Amsterdam
Liverpool vertr 21 Dec Anchises s van Amsterdam-Batavia
Newcastle arriv 20 Dec Loppersum s Amsterdam
West-Hartlepool arriv 20 Dec Trompenberg s Dordrecht
Nordenham arriv 19 Dec Moderne Kunst, lichter, Zwijndrecht
Newport arriv 18 Dec Lekeitio s Rotterdam
Algiers arriv 15 Dec Hugin s Rotterdam
Riga vertr 20 Dec Ariadne s Rotterdam
Oxelosund vertr 21 Dec Amsterdam s Rotterdam
Koningsbergen vertr 19 Dec Egeria s Rotterdam
Koningsbergen vertr 19 Dec Savona s Rotterdam
Stettin vertr 19 Dec Feronia s Rotterdam
Stettin vertr 19 Dec Vulcan s Rotterdam
Grimsby arriv 20 Dec Lincoln s Rotterdam
Brunsbuttel gep 20 Dec Gertrude s Dantzig naar Rotterdam
Bergen vertr 19 Dec Ceres s Rotterdam
Stavanger arriv 20 Dec Flora s Rotterdam
Kopenhagen vertr 20 Dec Pallas s Rotterdam naar Stettin
Sunderland arriv 20 Dec Senior s Rotterdam
Grangemouth arriv 20 Dec Rotterdam s Rotterdam

Aanvoer 5 ladingen.

KAMPEN, 21 Dec. Aan de botermarkt bedroeg de aanvoer 103/8 en 35/16 vn. De prijzen waren als volgt: bij het consortium van boterhandelaren per ½ vat f 26.— a 27.50 per ½ vat f 13.— a 13.75 van den particulieren berichtgever per ½ vat f 26.— a 27.50 per ½ vat f 13.— a f 13.75; per ½ kilo 65 a 72½ ct.

Kamerkroniek.

Vergadering van 21 December.

Millioenenrit.

Posterijen, telegrafie, telefonie.

De laatste week begon met de afdoening van ingoed. Daarbij was een wetsontwerpje, dat aan [illegible]meenten Hellevoetsluis, Helder, Vlieland en [illegible]ugen tijdelijk het recht geeft, om naast den accijns op den jenever, ook zelf jeneverijns te heffen. **Ter Laan** wees er op, dat dit elijk recht door geregelde verlenging een duurm recht wordt; hij vindt dit zeer verkeerd, en prak namens de soc.-dem. fractie de hoop uit, dat u voor de laatste maal dit recht (voor drie jaar) al worden toegekend. Het gaat om een totaal edrag van nog geen halve ton; er is dus best en betere belasting te vinden. **Minister Heemskerk** kon niets beloven. Deze gemeenten hebben altijd dien accijns geheven, en moeten anders den hoofdelijken omslag of de opcenten op het personeel verhoogen. Dat schijnt Mr. Theodoor onzedelijker belastingen te vinden dan jeneveraccijns. **Ter Laan** eindigt voor over drie jaar een scherpe oppositie van de soc.-dem. tegen deze gemeentebelasting aan.

De velerlei ministers, die de groene tafel sierden, verdwijnen; minister Bevers blijft in dorre eenzaamheid zitten. Wij zijn aan de

Posterijen.

De heer **Bogaardt** (r. k.) opent de sluizen der welsprekendheid. Hij mag niet over de traktementsregeling der kommiezen en directeuren spreken, omdat een wetsontwerp daarvoor aanhangig is; toch lapt hij het nog, de hoop te kennen te geven, dat de regeling terugwerkende kracht zal krijgen. Het lagere personeel laat hij de revue passeeren, de eene kategorie na de andere; ten slotte verklaart hij, dat het Hoofdbestuur boven allen lof is verheven, en dat het meer zelfstandigheid moet hebben tegenover het departement; de hoofdtakken van den dienst moeten meer worden losgemaakt van het centraal gezag. Na 1905, toen Landbouw enz. van Waterstaat zijn afgegaan, zijn de ambtenaren van het departement zich veel te veel met de inwendige aangelegenheden van post en telegraaf gaan bemoeien. In benoemingen bijv. moeten zij hun neus niet steken. Het personeel is nu boven peil (*bis*); laat de minister zorgen, dat het niet daalt! (*Algemeene vreugde, als de spreker van de tribune daalt, vreugde echter, die in smart verkeert, omdat zijn opvolger is.*)

de heer **Roessingh** (L. U.), verdediger van het brengen van hulp-telegraaf, -telefoon en postkantoor in één hand, nl. van het rijk.

De heer **Van Vliet** (a. r.) had willen spreken over de wanverhouding tusschen

den direkteur-generaal Pop

en den sekretaris-generaal van Waterstaat Salverda de Grave; maar nu de minister in zijn memorie van antwoord verzekert, dat die wanverhouding niet bestaat, zal spr. er niets van zeggen.

In het personeel, verzekert hij, heerscht een algemeene ontevredenheid, over wanverhoudingen tusschen rang, arbeid en salaris, over gebrek aan vooruitzichten, onheusche bejegening. Een zedelijke band tusschen chefs en onderhoorigen schijnt te ontbreken. Ligt dat ook aan de alleenheerschappij van Pop? Is het niet beter, dat post, telegraaf en telefoon elk een eigen direkteur hebben? In afwachting kan vast een raad van advies en beroep worden ingesteld. In de Parkstraat (zetel van het hoofdbestuur) is iets niet in orde. Er is o. a. ook een groote achterstand.

Spr. keurt de al te scherpe scheiding van het personeel in kategorieën af. Kommiezen, klerken en assistenten doen hetzelfde werk. Er moet een algeheele reorganisatie komen, meer eenheid, meer eenvoud in de organisatie.

Rede van Helsdingen.

Helsdingen: Men spreekt van „de pan bij de post". Maar de minister zegt: er is geen vuiltje aan de lucht. Dat klinkt vrij geruststellend. Maar toch heeft de minister,

direkteursplaats van de 7de en 8ste klasse krijgen. Weliswaar hebben de kommiezen een moeilijker examen gedaan, maar in allerlei onnoodige, en dus snel vergeten, vakken. Dit examen is de slagboom, die de klerken belemmert om kommies te worden, en bovendien worden de klerken tegengewerkt, als zij zich ervoor willen voorbereiden. Zoo werd aan een klerk gevraagd, uit welke bestanddeelen de pruim bestaat, die de bewoners der eilanden van de Zuid-Chineesche Zee kauwen! Ook gaat een klerk die kommies wordt, aanvankelijk in salaris achteruit.

Zoo is er naijver ontstaan. De regeering schijnt

de zijde der kommiezen

te hebben gekozen. Toen de klerken zich in hun organen scherp uitlieten tegen de kommiezen, kregen zij een waarschuwing van den direkteur-generaal. Ook bij salaris- en promotie-verbeteringen maakt men van boven af de scheiding tusschen klerken en kommiezen scherper. Het rangenstelsel bij post en telegrafie berust nu op klasseverschil. Daaraan moet een einde komen. Worden de salarissen der kommiezen verbeterd, dan moeten die der klerken mee herzien; anders is de regeling veroordeeld.

Ook de regeling van de positie der assistenten geeft aanleiding tot rechtmatige grieven. In vergelijking met de hoofdbestellers en de kondukteurs, wier maximum-salaris met f 275 en f 375 steeg, zijn zij met f 75 verhooging onbillijk behandeld. Zij krijgen daarbij

de uniform;

maar de assistenten hebben ze niet verlangd, integendeel! De assistenten behooren tot het administratief personeel. Zij zijn bij kon. besluit met de kommiezen en klerken gesteld in een hoogere klasse dan de hoofdbestellers en kondukteurs. De uniform is het teeken, dat zij tot het bestellerspersoneel zijn teruggedrongen. Intusschen doen de assistenten op de 4de klasse kantoren kommiezenwerk. Alleen moeten de hoofdbestellers en kondukteurs hetzelfde, voor hen grootendeels nuttelooze examen doen als de assistenten. De rangen van assistent, klerk, kommies, verrichten ongeveer hetzelfde werk, maar doen verschillende examens en krijgen verschillend salaris. Is het wonder, dat er ontevredenheid komt? Er moet

eerst vereenvoudiging

in de organisatie komen, vóór de salarissen der direkteuren en kommiezen worden herzien.

De bestellers hebben nog geen voldoende loonen; verhooging durft spr. thans niet vragen, maar wel een betere regeling. Het is niet billijk, dat de 4de klasse minder wordt gesalarieerd dan de 7de en 8ste klasse, m.a.w. dat het loon afhankelijk is van den postzegelverkoop. Voor gelijk werk hoort gelijk loon; onderscheid kan men maken naar de duurte der plaats van inwoning.

Spr. dringt sterk aan op afschaffing var het fooien-vragen. Die

vervloekte bedelpartij

moest eens ophouden! Het is onaangenaam voor de burgerij, en vernederend voor de beambten. Er moet een verbod komen, dat op pooten staat, met bedreiging van ontslag! Er moet een behoorlijke vergoeding voor in de plaats komen. Nu is bij de bezoldiging op de fooien gerekend.

De postboden hebben dringend vergoeding voor schoeisel noodig. Zijn hun schoenen niet goed genoeg, dan maakt de chef aanmerking.

Aan spr. is verteld, dat de postbeambten de laatste week van dit jaar

geen cent salaris

ontvangen. Het is nl. de laatste week van een periode van 5 jaar; elk jaar heeft 1 dag meer dan 52 weken; er zijn in de laatste 5 jaren 2 schrikkeljaren geweest; dat is samen een week. De postboden krijgen per week 1/52 van hun salaris; nu schiet deze week over. Tegen die dwaasheid komt spr. op.

Wordt de postbode besteller, dan behooren de jaren, als postbode doorgebracht, mee te tellen. Ook zij dienen vergoeding te krijgen voor schoeisel.

De kondukteurs krijgen op dienstreizen

40 ct. per nacht,

en de minister acht dat genoeg. Kan hij zoo goedkoop logeeren? Ik niet. Ja, in het Heilsleger, of over het lijntje in een armeluiskeet!

Telegrambestellers die postbestellers worden moesten worden vrijgesteld van her-keuring.

De positie der bureelambtenaren zal zoo worden geregeld, dat zij door een vak-examen tot een hooger salaris kunnen komen. Dat wordt tijd! Van af 1906 wordt er al aan gewerkt. Telkens wordt de belofte herhaald. Wanneer wordt zij vervuld?

Behooren de assistenten van het H. B. der posterijen tot de post-assistenten, of tot de departements-ambtenaren? De minister schijnt het eerste te meenen. Hun maximum traktement is echter f 200 lager dan dat der assistenten. Zij dienen in ieder geval òf met de eene, òf met de andere groep te worden gelijkgesteld. In de verbeteringen van 1905 hebben zij niet gedeeld; zullen zij dan deelen in die van de departementsambtenaren?

De instrumentmakers en monteurs hebben als maximum f 925, de chef f 1400. Waarom geeft de begrooting den indruk, alsof aller maximum f 1600 is?

De tijdelijke dienstjaren van deze menschen dienen mee te tellen voor pensioen. Één man, van 37 dienstjaren, kan nu maar 17 ervan in rekening brengen.

Voor de hulptelegrafisten wil de minister niets doen. Om van f 600 op f 950 te komen, moeten zij 22 jaar dienen. Zij worden nog slechter betaald dan de assistenten, kondukteurs en hoofdbestellers, die niet als zij talen moeten kennen. Hun maximum dient verhoogd, zij moeten het telegraaf-radikaal kunnen halen. Tot besluit: men mag ze gerust telegrafisten noemen. Zij zijn het.

Een tevreden mensch.

De heer **Van Dedem** (chr. hist.) wil veel meer postkantoren in stad en land, veel meer bestellingen in de negorijen. De loonen der bestellers zijn voldoende. Natuurlijk niet in de oogen der bestellers zelf. Die zouden wel elk jaar verhooging willen hebben. Maar er zijn tal van liefhebbers voor hun betrekking. De positie der bestellers is zéér goed. Geeft men hun nog meer, dan moeten armere menschen daarvoor belasting opbrengen. Moet het Rijk hun schoenen geven, waarom dan geen kousen, en waarom aan de jongelingen van de Rijksverzekeringsbank geen net pakje?

De heer **Hubrecht** (L. U.) bespreekt de uitkomsten over 1907 van de drie diensttakken: post, telegraaf, telefoon. De post heeft f 2½ millioen winst gemaakt, maar daarbij is het spoorwegvervoer niet in rekening gebracht. Was dit wel geschied, er zou

een belangrijk tekort

zijn geweest. Daarentegen heeft de post de dienstbrieven van de Rijkspostspaarbank niet in rekening gebracht. Toch zijn de uitkomsten van de 3 takken zeer onbevredigend. Op de telegrafie kwam f 1.238.000, op de telefonie f 140.000 tekort. Elke tak moet zich leeren bedruipen! Tarief-verhooging brengt konflikt met het karakter van deze bedrijven. Maar heeft bij de leiding der exploitatie wel steeds een commercieele zin voorgezeten? Het hoofdbestuur wilde voor Amsterdam eerst terrein koopen van f 8½ ton; een kommissie heeft bevonden, dat voor een half millioen een nieuw expeditiegebouw is te stichten, dat bovendien nog f 10.000 aan huur van gebouwen uitspaart. In plaats van f 2½ millioen kan men dus met f ½ millioen toe.

De heer **Ketelaar** (v. d.) vraagt toepassing van het Arbeidskontrakt wat het boetenstelsel betreft. De Staat moet het voorbeeld geven.

Avondvergadering.

De heer **Bos** (v. d.) is niet gerust aangaande de verhouding tusschen den post-majoor Pop, en het departement. De post is een ontzaglijk uitgebreid en ingewikkeld bedrijf geworden, en er is ontzettend veel bureaukratie in. Het hoofd van dit bedrijf heeft een groote mate van zelfstandigheid noodig. Ook zal op de lagere groepen van ambtenaren de grootst mogelijke verantwoordelijkheid worden geladen. Elk van de drie takken moet zijn eigen direkteur hebben.

De heer **De Klerk** (L. U.) haalt nieuwe voorbeelden aan om te bewijzen, dat kommiezen en klerken hetzelfde werk doen.

De heer **Nolting** (v. d.) komt op tegen het gebeurde met de nieuwjaarsfooien. De bestellers hadden f 50 vergoeding voor de vervallen fooien, bij de nieuwe regeling is zij vervallen. De directeur-generaal spoorde hen aan te zorgen

dat zij weer fooien kregen.

Dit wordt wel door den minister ontkend, vermoedelijk omdat de directeur-generaal zich schaamt; want spr. gelooft niet dat het verhaal is verzonnen. Het vragen van fooien kan door een goed salaris worden tegengegaan.

De heer **Van Nispen**-Nijmegen (r. k.): Medelijden met concessionarissen van telefonen, wier netten niet worden genaast bij opzegging der concessie.

Excellentie spreekt.

Minister Bevers is voorstander van decentralisatie. Een nieuwe wettelijke regeling tot vaststelling der verhouding tusschen sekr.-generaal en dir.-generaal is niet noodig. Een driehoofdige directie is praktisch onmogelijk. De 3 diensten grijpen te veel in elkaar. Tusschen Hoofdbestuur en departement hapert niets! Wist ik wie de artikelen in de *Telegraaf* heeft geschreven, of de stof er voor geleverd, ik zou hem ontslaan, hoe'n hooge hij ook is. Maar ik kan hem niet vinden!

Ontevredenheid is er in zoo'n groot personeel altijd.

De bestellers worden niet gedwongen om fooien te vragen. In 1905 is een behoorlijke regeling getroffen. Een vergoeding van f 50 zou hen niet weerhouden toch gegeven fooien in ontvangst te nemen. Ik doe er niet aan mee, de menschen te stellen tusschen hun beurs en hun geweten. Geen een minister zal zich daarvoor laten vinden. Fooien vragen mag niet.

De redevoeringen-Bos en -Hubrecht zullen worden overwogen. Wat de tweede van de Amsterdamsche postkantoorplannen vertelde, rustte alleen op informaties van den dir.-generaal naar grondprijzen.

In 1905 is voor de hoofdbestellers, kondukteurs en assistenten bij hetzelfde werk hetzelfde loon vastgesteld. Snellere periodieke verhooging zou veel te veel kosten. Geen vergoeding schoeisel bestellers. Hun loonen zijn in 1905 goed geregeld. De bureelambtenaren moeten tevreden zijn. Na 22 jaren krijgen zij f 1200, leggen zij het vakexamen af, dan kunnen zij tot f 1600 stijgen. De postbodejaren kunnen voor de bestellers niet worden meegeteld. Anders zou men oude postboden geen besteller maken. Kondukteurs moeten het doen met 40 ct. voor nachtverblijf. Het is voldoende! (*Teekenen van verontwaardiging. Helsdingen protesteert.*) De wenschen der brievengaarders kosten een half millioen! Voor hulpbestellers is f 1.80 per dag in groote plaatsen wel wat weinig. Boeten worden zeer weinig opgelegd. Zooveel mogelijk zal het arbeidskontrakt worden nageleefd.

De 53ste week van dit jaar wordt niet betaald; maar de beambten krijgen als voorschot per week hoogstens $^1/_{52}$ van hun jaarwedde, en misschien is daarbij met de 53ste week rekening gehouden. Het personeel van de buslichting is niet in 's Rijks dienst; het Rijk kan er niets voor doen; het kent dat personeel niet.

De heer **Nolting**: Er zijn er, die 25 jaar voor het Rijk hebben gereden!

De minister: Dat is een verdienstelijke tijd. Ik zal doen wat ik kan om den nieuwen aannemer te bewegen, het oude personeel over te nemen. Maar dwingen kan ik niet! —

De sprekers zien om den tijd af van repliek.

De heer **Roessingh** echter stelt een motie voor, waarin wordt uitgesproken, dat de kosten voor de stichting van hulp-post- en -telegraafkantoren voor de gemeenten te bezwarend zijn, en geheel voor rekening van het Rijk dienen te komen.

Zij zal worden gedrukt, rondgedeeld, en behandeld op een nader te bepalen dag.

De kwestie van de „Zeeland".

De heer **Van Vliet** (a. r.) is verontwaardigd over het bouwen van de drie nieuwe booten van de „Zeeland" bij een engelsche maatschappij, en brengt daarbij een motie van een christelijke vergadering ter sprake.

De heer **Lohman** (chr. hist.) verklaart dat die christelijke vergadering dwaalde: de „Zeeland" heeft al haar best gedaan, de booten in Nederland gebouwd te krijgen. Minister Bevers echter heeft een voorstelling van het geval gegeven, alsof de „Zeeland" trots zijn pogingen *on*willig was geweest.

Minister Bevers: De „Zeeland" heeft gedaan wat zij kon, en ik ook.

De heer **Van Vliet**: Christelijke vergaderingen dwalen niet. De fout ligt bij de „Zeeland", die alle 3 booten op één werf in te korten tijd wilde laten bouwen.

De heer **De Klerk** (L. U.): Juist. Dat was een onmogelijke eisch. De „Zeeland" w o u niet!

De heer **Plate** (kons. lib.): De „Zeeland" wou w è l! Maar met welk recht dwingen wij de „Zeeland" in Nederland te bouwen? Zij krijgt geen subsidie!

Er was in Engeland veel meer werkloosheid dan hier; daarom begrepen de nederlandsche bouwers dat de Engelschen veel lager zouden inschrijven dan de Hollanders. Dit is de ware reden, waarom het werk niet in Nederland is gebouwd. De „Zeeland" deed wat zij kon!

Slottooneelen.

Middernacht nadert, als eenige heeren nieuwe postkantoren vragen.

Middernacht is voorbij, als de heer **De Klerk** (L. U.) het woord krijgt voor het verdedigen van een amendement, door hem met de heeren Ketelaar en Nolting voorgesteld, opdat beambten, met den besteldienst belast, schoeisel zullen krijgen. Als zij dit niet krijgen, dreigt de spreker, is traktementsverhooging noodig.

Een van de zeven leden die naar hem luisteren is de heer **Van Karnebeek** (kons. lib); het blijkt, dat hij is blijven zitten om een staatsrechtelijke kwestie op te werpen. De Kamer zou met dit amendement zich begeven op administratief gebied. Dat mag wel een gemeenteraad, niet de Kamer. De heeren geven den minister, om hun voorstel uit te voeren..... één gulden! Derhalve is het amendement een motie; een misbruik van het begrootingsrecht!

Minister Bevers: En bovendien zijn de loonen van de bestellers pas zeer behoorlijk geregeld! En het zal 114.000 kosten! En dan komen er nog anderen bij, dan wordt het f 140.600 Het zou neerkomen op een bijdrage tot het loon van ruim f 19.

De heer **De Klerk**: Dat wil dus zeggen: een besteller heeft f 19 loon minder dan het officieele cijfer!

Het amendement wordt

ingetrokken,

maar veranderd in een motie van dezelfde strekking.

De heer **De Klerk** (L. U.) vraagt salarisverbetering voor de telefonisten. **Minister Bevers** zou gaarne de dames ter wille zijn; maar de telefonisten zijn behoorlijk bezoldigd. De hulptelegrafisten moesten dan nog eerder meer hebben. De heer **De Klerk**: maar die hebben lang zoo'n zwaar werk niet!

De begrooting wordt te ruim half een aangenomen.

* * *

Van der Zwaag was heden in de avondzitting weer aanwezig.

Telegrafisch Weerbericht.

[Naar waarnemingen in den morgen van 22 Dec. medegedeeld door het Kon. Ned. Meteorologisch Instituut te De Bilt.]

Hoogste barometerstand 775.0 te Swinemünde in Noord-Duitschland, laagste barometerstand 734.8 te Feydisfjord op IJsland.

Verwachting (tot den avond van 23 December): Zwakke tot matigen Z. tot Z. O. wind. Nevelige tot licht bewolkte lucht. Waarschijnlijk droog weer. Iets kouder temperatuur.

ADVERTENTIËN.

MEUBELEN
op Crediet.
H. BOETHELT,
308, N. Z. Voorburgwal,
van f 100 af bet. p. maand 5 gld

NOORD-NEDERLANDSCHE OPERA
AMSTERDAM.
Artistiek Leidster:
Mej. CATEAU ESSER,
Directrice der Vereeniging tot beoefening van Vocale en Dramatische Kunst.

Hollandsche Schouwburg.
Nederlandsche Tooneelvereeniging.
Donderdag 24, Vrijdag 25, Zaterdag 26 December
eerste opvoeringen van
De Opgaande Zon.
Een spel-van-den-middenstand in 4 bedrijven door

GEVESTIGD:
BAKKER & GULDEN
ARCHITECTEN,
Keizersgracht 190, Amsterdam.

Brochurenhandel S. D. A. P. - Keizersgracht 378 - Amsterdam.
Heden verscheen de 2e druk:
Breekt uw Kluisters!

De adressen waar men zich dagelijks (ook schriftelijk) voor het lidmaatschap der **S. D. A. P.** te Amsterdam kan opgeven, zijn:
bij A. H. GERHARD, Raamstraat 12, voor de districten I en VI;
„ B. FEITSMA, Binnenkant 48, voor district II;
„ J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13, huis, voor district III;
„ C. WOUDENBERG, Joden Houttuinen 31, voor district IV;
„ J. W. MATTHIJSEN, Rustenburgerstraat 431 I, voor district V;
„ G. OOSTERBAAN, Marnixstraat 209 II, voor district VIII;
„ J. DEN EXTER, Van Houweningenstraat 27 II, voor de districten VII en IX en verder bij G. H. PIETERS, Van Ostadestraat 285 III en bij L. DIKKER, Oude Schans 11.
Arbeiders, sluit u aan!

HET en schuimend is

menschen daarvoor belasting opbrengen. Moet het Rijk hun schoenen geven, waarom dan geen kousen, en waarom aan de jongelingen van de Rijksverzekeringsbank geen net pakje?

De heer **Hubrecht** (L. U.) bespreekt de uitkomsten over 1907 van de drie diensttakken: post, telegraaf, telefoon. De post heeft f 2½ millioen winst gemaakt, maar daarbij is het spoorwegvervoer niet in rekening gebracht. Was dit wel geschied, er zou

een belangrijk tekort

zijn geweest. Daarentegen heeft de post de dienstbrieven van de Rijkspostspaarbank niet in rekening gebracht. Toch zijn de uitkomsten van de 3 takken zeer onbevredigend. Op de telegrafie kwam

tement hapert niets! Wist ik wie de artikelen in de *Telegraaf* heeft geschreven, of de stof er voor geleverd, ik zou hem ontslaan, hoe'n hooge hij ook is. Maar ik kan hem niet vinden!

Ontevredenheid is er in zoo'n groot personeel altijd.

De bestellers worden niet gedwongen om fooien te vragen. In 1905 is een behoorlijke regeling getroffen. Een vergoeding van f 50 zou hen niet weerhouden toch gegeven fooien in ontvangst te nemen. Ik doe er niet aan mee, de menschen te stellen tusschen hun beurs en hun geweten. Geen een minister zal zich daarvoor laten vinden. Fooien vragen mag niet.

De redevoeringen-Bos en -Hubrecht zullen wor

heeft al haar best gedaan, de booten in Nederland gebouwd te krijgen. Minister Bevers echter heeft een voorstelling van het geval gegeven, alsof de „Zeeland" trots zijn pogingen *on*willig was geweest.

Minister Bevers: De „Zeeland" heeft gedaan wat zij kon, en ik ook.

De heer **Van Vliet**: Christelijke vergaderingen dwalen niet. De fout ligt bij de „Zeeland", die alle 3 booten op één werf in te korten tijd wilde laten bouwen.

De heer **De Klerk** (L. U.): Juist. Dat was een onmogelijke eisch. De „Zeeland" w o u niet!

De heer **Plate** (kons. lib.): De „Zeeland" won w è l! Maar met welk recht dwingen wij de „Zeeland" in Nederland te bouwen? Zij krijgt geen subsidie!

weer aanwezig.

Telegrafisch Weerbericht.

[Naar waarnemingen in den morgen van 22 Dec. medegedeeld door het Kon. Ned. Meteorologisch Instituut te De Bilt.]

Hoogste barometerstand 775.0 te Swinemünde in Noord-Duitschland, laagste barometerstand 734.8 te Feydisfjord op IJsland.

Verwachting (tot den avond van 23 December): Zwakke tot matigen Z. tot Z. O. wind. Nevelige tot licht bewolkte lucht. Waarschijnlijk droog weer. Iets kouder temperatuur.

ADVERTENTIËN.

MEUBELEN
op Crediet.
H. BOETHELT,
308, N. Z. Voorburgwal,
van f 100 af bet. p. maand 5 gld

NOORD-NEDERLANDSCHE OPERA
AMSTERDAM.
Artistiek Leidster:
Mej. CATEAU ESSER,
Directrice der Vereeniging tot beoefening van Vocale en Dramatische Kunst.

Paleis voor Volksvlijt.
Donderdag 24 Dec. - 8 uur:
FAUST.

Vrijdag 25 December, 2 uur:
GROOT
Opera-Concert.
Matinee.
1e Rang f 0.50, 2e Rang f 0.25.

Stadsschouwburg
Zaterdag 26 Dec. — 2 uur:
Hans en Grietje.
Matineeprijzen.
Diploma's niet gangbaar, uitgezonderd die der pers.

Paleis voor Volksvlijt.
Zondag 27 December - 2 uur:
GROOT
Opera-Concert.
Matinee.
1e Rang f 0.50, 2e Rang f 0.25.

Huwelijks-Geheimen
voor **Verloofden en Jonggehuwden,** door Dr. H. L. Batenburg. Inhoud: De voortplanting v. d. mensch. Practische wenken. Nuttige Raadgevingen. Ernstige waarschuwingen, Belangrijke voorschriften, Recepten met **22 Anatomische Platen**. Wij leveren dit werk à **f 1.**— franco thuis, in *gesloten couvert* à **f 1.10** op ontvangst van postw. (of -zegels), waarbij vermeld „Pakket Batenburg". Boekhandel „Excelsior", Frederik Hendrikstraat 139, Amsterdam.

Hollandsche Schouwburg.
Nederlandsche Tooneelvereeniging.
Donderdag 24, Vrijdag 25, Zaterdag 26 December
eerste opvoeringen van
De Opgaande Zon.
Een spel-van-den-middenstand in 4 bedrijven door
HERM. HEIJERMANS Jr.
Regie A. VAN DER HORST.
Diploma's NIET geldig.

Concert-Directie: Stoker & Reddingius.
Gebouw Maatschappij v. d. Werkenden Stand, Kloveniersburgwal, Amsterdam
Donderdag 24 December - 8 uur:
Het geval:
De Droom-Danseres? MAGDALEINE.
Spreker:
IS. QUÉRIDO.
Entree f 0.50.
Kaartverkoop bij „De Nieuwe Muziekhandel", Leidschestraat 15.

Wat vrijzinnige Christenen gelooven.
Wie daarover boeken wil lezen, kan ze *gratis* en *franco* **ter leen** bekomen bij de Heeren: A. H. van der Hoeve te Kollum, J. F. Knipscheer te Knollendam en bij de Dames: Mej. Th. A. van Eck, Pomona, Oegstgeest; Mej. L. Maronier, Arnhem; Mej. Alb. Meyer, Keizersgracht 749, Amsterdam; Mej. J. Sibmacher Zijnen, Bussum.

GEVESTIGD:
Mej. R. DUVEEN,
Gediplomeerd Verloskundige,
VROLIKSTRAAT 73.

G. SPANNET,
DIAMANTZETTER,
is **verplaatst** naar
6 Weesperstraat 6.

GEVESTIGD:
BAKKER & GULDEN
ARCHITECTEN,
Keizersgracht 790, Amsterdam.

Brochurenhandel S. D. A. P. - Keizersgracht 378 - Amsterdam.

Heden verscheen de 2e druk:
Breekt uw Kluisters!
Een pleidooi voor invoering van een wettelijk geregelden tien-urigen arbeidsdag voor volwassenen
door
J. OUDEGEEST,
1e Secretaris van het Ned. Verbond van Vakvereenigingen.
De verkoopprijs is **5 cent.**
Wij zenden franco na ontvangst van het bedrag.

25 exempl.	f 1.—	250 exempl.	f 8.12½
50 „	f 1.87½	500 „	f 15.—
100 „	f 3.50	1000 „	f 27.50

„In eenvoudige taal geschreven, flink gedocumenteerd, voldoet het stellig aan de vereischten, aan een dergelijk propagandageschriftje te stellen." *Nieuwe Tijd.*

„Onze vakbonden zullen zeker wel zorgen, dat het in de tienduizenden handen komt, die het broodnoodig hebben." *De Vakbeweging.* H(enri) P(olak).

De 1ste druk, groot 10.000 exemplaren, verscheen begin Nov. j.l. en is reeds uitverkocht!

De Coöperatie „Voorwaarts" te Utrecht **vraagt** een
bekwaam bakker,
geschikt om zelfstandig optetreden. Indiensttreding Maandag 28 December a.s.
Brieven franco aan het secretariaat, Zeedijk 14*bis* te Utrecht.

Waschgoed.
Prijs per Kilo 12 ct., bij minstens 5 Kilo, zooals lijf- en huishoudgoed.
Prachtig gewasschen, gesteven en gemangeld, binnen 2 dagen gereed.
Stoomwasscherij „Edelweiss", van BLOM VAN WEEZEL,
Looiersgracht 43.
:: TELEFOON 3997 ::

Naaml. Venn. Electrische Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij „Vooruitgang"
Keizersgracht 378 Amsterdam

Dames die gesteld zijt op **helder waschgoed,** zendt een briefkaart n. d.
Roosendaalsche Waschinrichting,
net werk en **billijken prijs** en met 8 dagen thuis.
Roosendaalscheweg 94, ARNHEM.

De adressen waar men zich dagelijks (ook schriftelijk) voor het lidmaatschap der **S. D. A. P.** te Amsterdam kan opgeven, zijn:
bij A. H. GERHARD, Raamstraat 12, voor de districten I en VI;
„ B. FEITSMA, Binnenkant 48, voor district II;
„ J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13, huis, voor district III;
„ C. WOUDENBERG, Joden Houttuinen 31, voor district IV;
„ J. W. MATTHIJSEN, Rustenburgerstraat 431 I, voor district V;
„ G. OOSTERBAAN, Marnixstraat 209 II, voor district VIII;
„ J. DEN EXTER, Van Houweningenstraat 27 II, voor de districten VII en IX en verder bij G. H. PIETERS, Van Ostadestraat 285 III en bij L. DIKKER, Oude Schans 11.
Arbeiders, sluit u aan!

VET en schuimend is **„Neerlandia" Zeep.**
J. WILH. VERGEER & Co., Zutphen.

H. v. d. ZEE is het meest gesorteerd in **elegant Schocisel,** zoomede voorradig van de fijnste tot de zwaarste
:: VETLEERENSCHOENEN. ::
42 -- 2e Laurierdwarsstraat -- 42.

Levensverzekering „Aurora".
Onder Mede-Toezicht en ten voordeele van de **„Weezenkas".**
Goedgek. bij Koninklijk Besluit van 8 Sept. 1896, No. 44, St.-Ct. No. 239.
Opgericht 12 September 1887.
Kantoor: Reguliersbreestraat 8, Amsterdam. Administrateur: J. G. GÖTZE.
Sluit uwe verzekering bij de „Aurora".
Op aanvrage zenden wij gaarne iemand, die omtrent onze tarieven alle mogelijke inlichtingen geeft.

Invullingsbiljet.

De ondergeteekende (naam) .....

(plaats) ..... (adres) .....

wenscht $\frac{\text{kwartaal}}{\text{week}}$ abonnee te worden op „HET VOLK", Dagblad voor de Arbeiderspartij, à 10 cent per week of f 1.30 per kwartaal; gecombineerd met het politiek-satiriek weekblad „DE NOTEN KRAKER", à 15 cent per week of f 1.95 per kwartaal.

....., ... 1908.

Door te halen wat niet verlangd wordt.

Electrische Drukkerij „Vooruitgang", Keizersgracht 378, Amsterdam

het samen niet eens kunnen worden, alleen heeft laten onderhandelen. Parijs, Londen en Berlijn moeten er zich mee bemoeien, als scheidsrechters optreden, anders loopt het spaak. Bulgaren, Turken, Serviërs en Montenegrijnen verliezen er het geduld bij.

In Oostenrijk heeft men uit Montenegro bericht, dat daar de boycot op alle Oostenrijksche en Hongaarsche waren sterk toeneemt.

Uit de gemeenteraden.

Rotterdam. **Gistermiddag werd in den Rotterdamschen Raad de discussie verder gevoerd over het voorstel van B. en W. om medewerking te verleenen aan eene commissie van particulieren ten einde Rijkssubsidie te krijgen voor het bouwen van woningen, in den zin der woningwet.

Thans was Spiekman het eerst aan het woord, die als zijn meening uitsprak, dat de Raad ten plicht had, het geheele woningvraagstuk voor Rotterdam bij deze gelegenheid onder de oogen te zien. Hij wees er op, hoe met dit voorstel de eerste stap wordt gezet op den weg, die leiden zal tot een meer positieve uitvoering der woningwet, waartoe tot nu toe te Rotterdam zoo weinig, of liever zoo goed als niets is gedaan.

Hij herinnerde aan de redevoering van Mr. Verkouteren, te Rotterdam gehouden, die de Woningwet noemde een aanval op den eigendom, en de vrijheid der burgers om over dien eigendom de volkomen onbeperkte beschikking te hebben. Maar men kan ook in de Woningwet een nog maar al te bescheiden stap zien in de richting van een beperking in de vrijheid der particulieren, in de beschikking over goederen, die noodig zijn voor het leven en de gezondheid der menschen. En in dit opzicht valt in Rotterdam nog enorm veel te doen.

Hoewel de maatstaf dien de Gezondheids-commissie heeft aangelegd, zoo beperkt mogelijk was, werd het aantal woningen in de binnenstad dat in alle opzichten onvoldoende bleek voor redelijke bewoning, enorm hoog bevonden. In de eerste de beste wijk die onderzocht werd, werden op de 1275 woningen niet minder dan 803 woningen bevonden van één kamer. Van de 230 benedenwoningen in die ééne wijk hadden er 165 zelfs geen meter binnenplaats of tuintje. Hoe zal het daar met de toch zoo noodige voorziening van licht en frissche lucht uitzien?

Van de ruim 3900 bewoners in deze wijk leefden er 2039 in éénkamerwoningen. Niet minder dan 738 woningen werden er bevonden met één bedstede. Is dan niet deze toestand meer dan treurig te noemen? En is hij niet schadelijk voor geheel de bevolking uit moreel, lichamelijk en verstandelijk oogpunt? En spr. toonde met cijfers verder aan, dat niet alleen in de krottenbuurten, maar ook in de gewone arbeidersbuurten in de binnenstad ontzettend veel te wenschen overlaat.

En het voorstel wat thans aan den raad gedaan wordt, zal niets doen om den toestand te verbeteren. Dit toont onze partijgenoot uitvoerig aan. Door het voorstel zullen een aantal nieuwe woningen worden gebouwd aan den buitenrand en hij zal er gaarne zijn stem aan geven. Doch door dat bouwen zal niet meer bereikt worden dan een eenigszins voorzien in de gewone behoefte aan woningen van de gewone soort, waaraan nu een groot tekort bestaat.

Ook zelfs bij snel bouwen zal er volstrekt geen over-aanbod van die woningen komen. Hij toont dit met cijfers en feiten aan. Maar daarmee zal dan ook de bevolking der binnenstad niets geholpen zijn. De rotte plekken in de binnenstad blijven bestaan. Indien B. en W. zich niet zoo afwerend hadden gesteld tegenover het denkbeeld der commissie, om haar te hulp te komen door eene subsidie, die het haar mogelijk zou maken, ook in de binnenstad te bouwen op grond van f 15 per vierk. Meter, — bestond er uitzicht, dàt in de krotten-buurten der binnenstad werd ingegrepen. Dat uitzicht is thans weer afgesloten; tot in onafzienbaren tijd zal de stad nog blijven zitten met de buurten, die een afzichtelijk beeld opleveren, en de armere bevolking op een laag peil houden.

Spr. zal dus zijn stem aan het voorstel geven, doch roept de commissie toe: houd vast aan uw oorspronkelijk plan, en doet alsnog een beroep op den Raad desnoods, om dat goede plan tot uit-

Vakbeweging.

BINNENLAND.

Eischende onderkruipers. *Door de Rotterdamsche Stuwadoorsvereeniging is nu besloten de na de staking in de haven ontslagen Calandstraters nog een week loon (f 15) uit te betalen, nadat het kantongerecht een paar hunner dien eisch heeft toegekend. De overigen behoeven nu niet te procedeeren om hun onderkruipers-extratje.

—

Nijmeegsche Bestuurdersbond. *Men schrijft ons uit Nijmegen:

De voor enkele maanden opgerichte afdeeling van den Kleermakersbond besloot gisteravond met algemeene stemmen zich aan te sluiten bij den Nijmeegschen Bestuurdersbond. Dit is nu de tiende organisatie die bij den Bestuurdersbond is aangesloten. De typo's ontbreken ook hier, evenals in meerdere plaatsen. Wanneer zullen zij hun isolement verlaten?

—

Bouwvakarbeidersbond. Gisteravond is te Delft na een rede van Valkenburg een afdeeling van den Centralen Bond van Bouwvakarbeiders gesticht met aanvankelijk 17 leden

—

Adres. P. Schoonderwoerd, voorzitter van den Bond van Ned. Gemeente-werklieden, is thans verhuisd naar Beverstraat 66 b., Rotterdam.

— Het adres van den Zwolschen Bestuurdersbond is niet meer: A. H. Zegeling, Hagelsteeg 11, zooals in het Arbeidersjaarboekje staat, maar: L. Lansink, Eendrachtstraat 23.

Binnenland.

De werkloosheid. *Bij de Utrechtsche steunorganisatie zijn thans 870 werkloozen ingeschreven.

— *Te Hilversum is opgericht een Werkloozencomité, bestaande uit den Bestuurdersbond, zes vakvereenigingen en de S. D. A. P. Met de intrede van de strenge vorst zijn er ongeveer 300 menschen op straat gekomen.

— De *N. Rott. Ct.* meldt dat het bestuur der Rotterdamsche vereeniging „Armenzorg" de heeren S. van den Bergh jr., W. F. van de Griendt, D. de Klerk, Jac. Oomes, P. van Rrossem en H. Spiekman uitgenoodigd heeft het bestuur ter zijde te staan in het beramen van maatregelen ten behoeve van de werkloozen. Onze partijgenoot Sprekman nam echter zijn antwoord nog in beraad.

Het blad schrijft verder:

„Naar wij vernemen, wordt op grond van veelzijdig ingewonnen inlichtingen, de toestand op dit oogenblik nog niet van dien aard geoordeeld, dat reeds nu tot buitengewone maatregelen moet worden overgegaan. Intusschen is men er bepaaldelijk op voorbereid aanstonds op te treden, zoodra de toestand door vorst van langeren duur of door andere oorzaken daartoe aanleiding geeft."

—

Vrijz.-dem. vreemdsoortigheden. *Uit Groningen meldt men ons, dat voor een tusschentijdsche raadsverkiezing de vrijz.-dem. kiesvereeniging „Burgerplicht" en de konservatief-liberale kiesvereeniging ieder een kandidaat gesteld hebben, maar dat zich daarbij het verrassende feit voordoet, dat beide kandidaten lid zijn van de vrijz.-dem. kiesvereeniging! De eigen kandidaat dezer vereeniging was den liberalen te vooruitstrevend, weshalve zij een ander stelden, die echter evenzeer lid is van de vrijz.-dem. kiesvereeniging en tot dusver door deze niet geroyeerd werd! Men kan dus nagaan, welk een degelijke vrijz.-dem. organisatie dit is!

In Den Haag doet zich een weinig minder vreemdsoortig geval voor. De oud-liberale kiesvereeniging aldaar stelde voor den Raad uit eigen beweging een lid der vrijz.-dem. kiesvereeniging kandidaat, zekeren heer Streng, en de vrijz.-dem. kiesvereeniging nam daarna eerst dien kandidaat over! Zij stelde daarnaast een unie-liberaal kandidaat, zekeren heer Koppel, hoewel deze verklaarde zich niet geheel met het vrijz.-dem. program te kunnen vereenigen. De koppel-streng tusschen heel de konservatief-vooruitstrevende vrijzinnigheid

Kunst en Letteren.

Een Paladijn.

Geachte Redactie,

Mijn aandacht wordt gevestigd op een bespreking van mijn tooneelstuk door P. in *Het Volk* van Dinsdagavond, waarin o. a. de zinsnede voorkomt: „want de schrijfster voert niemand minder dan den opper-hoofdredacteur van *Het Handelsblad* ten tooneele, om hem allerhande dolle en waarlijk schuine avonturen te doen beleven." Tegen deze verklaring moet ik met den meesten nadruk opkomen. Zij legt mij iets ten laste, wat ik een in de hoogste mate onkiesche en onartistieke daad zou achten: het zoeken van een succes met hulp van een schandaaluitbeelding van een bekende en als met den vinger aangewezen persoonlijkheid, een daad waartoe ik, die dien aangewezen persoon niet eens persoonlijk ken, bovendien geen zweem van aanleiding zou hebben.

Wat ik nu gedaan heb is wat ik altijd doe: uit een aantal gegevens een type of persoonlijkheid opbouwen, zooals ik hem noodig heb voor mijn werk. In dit geval heb ik een satire willen schrijven op de mooipraterige, ijdele verdedigers van allerlei conventioneele opvattingen en mijn type zóó willen teekenen dat, nadat zijn volkomen onbewuste ijdelheid en zelfgenoegzaamheid hem in, op zichzelf onmogelijke, situaties gebracht hebben, ditzelfde geloof in eigen voortreffelijkheid (èn het geloof van z'n omgeving er in) hem er weer uitredt. Maar omdat de aard der rethorica van v. E. schijnt te doen denken aan die van 'n bepaald journalist, is met het geheele type daarom nog deze persoon (dien ik, ik herhaal 't, volstrekt niet ken) heelemaal niet aangewezen. Ik zou op mijn beurt trekken in van E. kunnen aanwijzen, die 'n heel ander man dan hij me voor het type aan de hand heeft gedaan (en dien ik niet noemen zal, omdat ik geen personen aanviel), terwijl ik absoluut niet zou weten te zeggen of de door P. met zoo stellige zekerheid aangewezene die heeft, — ja of neen.

Het is een der onaangenaamste ervaringen voor auteurs, dat willen zoeken naar levende voorbeelden door het publiek; gelukkig voor mij dat juist in Den Haag, waar men geen aanleiding vond v. E. met 'n bepaald persoon te vereenzelvigen, m'n fantastisch spel als algemeene satire beter gewaardeerd is, ook in de pers, dan hier ter stede. En ik hoop, dat zij die dit stuk verder zullen gaan zien, het zullen beschouwen niet als une pièce à clef en buiten alle vereenzelviging met 'n bepaalde persoonlijkheid.

U dankend voor de plaatsing,

Achtend,

J. A. Simons—Mees.

Als mevrouw Simons-Mees zoo pertinent verzekert, dat zij niet een „bepaald journalist" wilde brandmerken met haar stuk, dan mag men niet weigeren haar te gelooven. Maar dan is hier, onbewust en onbedoeld, een gelijkenis ontstaan die zich aan ieder opdringt die het *Handelsblad*, hetzij voor zijn genoegen, hetzij wegens een minder-aangenamen beroepsplicht, pleegt te lezen. Door van die zeer treffende gelijkenis in een bespreking te getuigen, doet men niet anders dan wat tot de taak eens recensents behoort: zijn indrukken weergeven van de artistieke en sociale beteekenis van een tooneelwerk. P.

—

Een Volks-Oratorium-Vereeniging. Op een bijeenkomst in „Ons Huis" is opgericht een „Volks-Zangvereeniging". De leiding van dit koor is opgedragen aan den heer Joh. Oostveen. Aanvankelijk traden een 40-tal leden toe, waarvan uitbreiding, met het oog op de toekomstplannen van het koor, om langzamerhand te komen tot een „Volks-Oratorium-Vereeniging", zeer gewenscht wordt.

De contributie werd gesteld op 30 cent per maand. Bij den secretaris J. A. van der Vegt Jr., Jac. van Lennepkade 76, kan men zich aanmelden. De repetities zullen gehouden worden in het vegetarisch restaurant „Sanitas", Prinsengracht 701, op Vrijdagavond van 8 tot 10 uur, waar op die avonden ook gelegenheid bestaat, zich als lid aan te melden. De eerste repetitie is 8 Januari 1909.

op mij gemaakt hebben, even goed als op bijna al mijn collega's, soc.-dem. en niet-soc.-dem. (Wie u met die „vrienden" tusschen aanhalingsteekens bedoelde, snap ik niet).

Intusschen, met een bewering, als waarmee u aanving, schieten we niet op. Zooiets brengt ons geen opheldering, geen uit den weg ruimen van misverstand, en daardoor meer wederzijdsche waardeering. En die hebben wij van noode. Een discussie over deze kwestie behoeft toch niet in een „langdradige, onvruchtbare en schadelijke ruzie" te ontaarden.

Gij besluit uw „Uitkijkje" met te constateeren, dat door een en ander de hoofdzaak van uw betoog, „*de verdediging der openbare school tegen haar eigen vrijzinnige vrienden*, vooral ook in onderwijskringen reeds te veel uit het oog is verloren."

Zeker, doch door ons, soc.-dem. onderwijzers, is in *De Volksonderwijzer* van 28 November op uw verdediging der openbare school met volle waardeering de aandacht gevestigd in een aan het hoofd geplaatst artikel.

Maar dàt die verdediging te veel uit het oog is verloren, is niet de schuld der onderwijzers, maar de uwe, doordat gij uw verdediging van de openbare school vergezeld deedt gaan van een aanval op de onderwijzers.

Gij tradt niet op als *aanklager*, zegt ge; neen, maar wel als *beschuldiger*.

Of ik beweren wil, „dat de onderwijzers inderdaad allen heilige boontjes zijn"? Geenszins, evenmin als ik dat zou durven zeggen van alle advocaten, dominé's, dokters, etc. Ook eischt niemand dat van u ten opzichte der onderwijzers. Maar daar gaat het niet om. Het gaat hierom, of er werkelijk zulke krasse feiten voorgevallen zijn, dat die u noopten op zoo uitdrukkelijke wijze in de Kamer te constateeren: „*Buiten de school treden zeker wel eens onderwijzers op op een wijze, die niemand in bescherming neemt*".

Nu zegt ge, dat *ik* eerst had moeten uitmaken, of uw bewering al dan niet juist is. Pardon, dat is de zaak omkeeren. De bewijslast rust op u, niet op mij.

Maar, zegt ge,

> „ging ik nu in op zijne sommatie, om de gevallen te noemen, waarin de onderwijzers ongerechtigheden hebben begaan, als hun worden verweten, zoo zou ik mij werkelijk schuldig maken aan datgene, wat hij mij thans nog ten onrechte verwijt."

Welnu, ik wensch aan te toonen, dat ik u *niet ten onrechte* verwijt aan clericale vijanden en vrijzinnige „vrienden" der openbare onderwijzers een wapen in handen te hebben gegeven.

Terwijl gij u uitliet op een zoo besliste wijze, moesten uw medeleden aan bepaalde feiten denken, waarover in den laatsten tijd de groote pers zoo'n lawaai heeft gemaakt, b.v. de incidenten te Amsterdam, Haarlem en Rotterdam, en u wekte bij uw hoorders de gedachte: „goed zoo, Troelstra spreekt nu ook zijn openlijke afkeuring uit over zulke feiten". Over welke feiten? Ja, dat hebben onze tegenstanders nu maar zelf in te vullen.

Wanneer u werkelijk een paar voorvallen had genoemd, die in uw oog niet te verdedigen waren, dan had men zich alleen in die speciale gevallen op u kunnen beroepen, en verder kon elk beroep op uw woorden pertinent worden afgewezen, door u en door ons, strijdvoerende onderwijzers.

Maar thans hebt gij aan de reactionairen een blanco mandaat verstrekt, waarop zij maar kunnen invullen wat *zij* in het optreden der onderwijzers wraken, en dan zetten ze als onderteekening er maar onder: „Niet ten onrechte sprak zelfs de heer Troelstra in de Kamer: „Buiten de school treden zeker wel eens onderwijzers op op een wijze, die niemand in bescherming neemt".

Hieruit volgt, dat men juist nu een gevaarlijk gebruik van uw uitlating kan maken.

Nu vrees ik, partijgenoot Troelstra, dat gij omtrent sommige feiten onvolledig zijt ingelicht, daar mij geen uitingen van onderwijzers bekend zijn, die u tot zoo'n optreden reden konden geven. Daarom herhaal ik: meent ge werkelijk, dat sommige daden van onderwijzers zóó afkeurenswaardig zijn, dat zij u grond gaven om er in de Kamer van te verklaren, dat niemand ze in bescherming neemt, deel die gerust mee, opdat nadere opheldering gegeven kan worden. Ik twijfel

daar met de toch zoo noodige voorziening van licht en frissche lucht uitzien?

Van de ruim 3900 bewoners in deze wijk leefden er 2039 in éénkamerwoningen. Niet minder dan 738 woningen werden er bevonden met ééne bedstede. Is dan niet deze toestand meer dan treurig te noemen? En is hij niet schadelijk voor geheel de bevolking uit moreel, lichamelijk en verstandelijk oogpunt? En spr. toonde met cijfers verder aan, dat niet alleen in de krottenbuurten, maar ook in de gewone arbeidersbuurten in de binnenstad ontzettend veel te wenschen overlaat.

En het voorstel wat thans aan den raad gedaan wordt, zal niets doen om den toestand te verbeteren. Dit toont onze partijgenoot uitvoerig aan. Door het voorstel zullen een aantal nieuwe woningen worden gebouwd aan den buitenrand en hij zal er gaarne zijn stem aan geven. Doch door dat bouwen zal niet meer bereikt worden dan een eenigszins voorzien in de gewone behoefte aan woningen van de gewone soort, waaraan nu een groot tekort bestaat.

Ook zelfs bij snel bouwen zal er volstrekt geen over-aanbod van die woningen komen. Hij toont dit met cijfers en feiten aan. Maar daarmee zal dan ook de bevolking der binnenstad niets geholpen zijn. De rotte plekken in de binnenstad blijven bestaan. Indien B. en W. zich niet zoo afwerend hadden gesteld tegenover het denkbeeld der commissie, om haar te hulp te komen door eene subsidie, die het haar mogelijk zou maken, ook in de binnenstad te bouwen op grond van f 15 per vierk. Meter, — bestond er uitzicht, dàt in de krotten-buurten der binnenstad werd ingegrepen. Dat uitzicht is thans weer afgesloten; tot in onafzienbaren tijd zal de stad nog blijven zitten met de buurten, die een afzichtelijk beeld opleveren, en de armere bevolking op een laag peil houden.

Spr. zal dus zijn stem aan het voorstel geven, doch roept de commissie toe: houd vast aan uw oorspronkelijk plan, en doet alsnog een beroep op den Raad desnoods, om dat goede plan tot uitvoering te brengen!

Op de verdere discussie komen we terug.

Wormerveer.*In de raadszitting van Woensdagavond werd verworpen een motie-Binnendijk om aan school B het ambulantisme af te schaffen. B. en W. achtten de motie thans ontijdig. Nochtans zal het hoofd der bedoelde school eerlang wel eene vaste klas worden opgedragen. Bij de benoeming van een schoolcommissie-lid kreeg de arbeider Kuyper buiten de voordracht om 6 van de 12 stemmen; bij loting werd een „heer" de man.

Het ontslag Rezee (gasfabriek) kwam in geheime zitting aan de orde. De gemeente-architect Hiddink moest weer heel wat veeren laten om zijn leveren van lichtdrukken aan de gemeente (motie-Busch). Hij doekt de drukkerij nu op, maar krijgt weer f 100 meer van de gemeente. Zoo wordt hier de onschuld beloond!

Rotterdamsche vereeniging „Armenzorg" de heeren S. van den Bergh jr., W. F. van de Griendt, D. de Klerk, Jac. Oomes, P. van Rossem en H. Spiekman uitgenoodigd heeft het bestuur ter zijde te staan in het beramen van maatregelen ten behoeve van de werkloozen. Onze partijgenoot Sprekman nam echter zijn antwoord nog in beraad.

Het blad schrijft verder:

„Naar wij vernemen, wordt op grond van veelzijdig ingewonnen inlichtingen, de toestand op dit oogenblik nog niet van dien aard geoordeeld, dat reeds nu tot buitengewone maatregelen moet worden overgegaan. Intusschen is men er bepaaldelijk op voorbereid aanstonds op te treden, zoodra de toestand door vorst van langeren duur of door andere oorzaken daartoe aanleiding geeft."

—

Vrijz.-dem. vreemdsoortigheden. *Uit Groningen meldt men ons, dat voor een tusschentijdsche raadsverkiezing de vrijz.-dem. kiesvereeniging „Burgerplicht" en de konservatief-liberale kiesvereeniging ieder een kandidaat gesteld hebben, maar dat zich daarbij het verrassende feit voordoet, dat beide kandidaten lid zijn van de vrijz.-dem. kiesvereeniging! De eigen kandidaat dezer vereeniging was den liberalen te voornitstrevend, weshalve zij een ander stelden, die echter evenzeer lid is van de vrijz.-dem. kiesvereeniging en tot dusver door deze niet geroyeerd werd! Men kan dus nagaan welk een degelijke vrijz.-dem. organisatie dit is.

In Den Haag doet zich een weinig minder vreemdsoortig geval voor. De oud-liberale kiesvereeniging aldaar stelde voor den Raad uit eigen beweging een lid der vrijz.-dem. kiesvereeniging kandidaat, zekeren heer Streng, en de vrijz.-dem. kiesvereeniging nam daarna eerst dien kandidaat over! Zij stelde daarnaast een unie-liberaal kandidaat, zekeren heer Koppel, hoewel deze verklaarde zich niet geheel met het vrijz.-dem. program te kunnen vereenigen. De koppel-streng tusschen heel de konservatief-vooruitstrevende vrijzinnigheid is daarbij weer gelegd.

—

Ontvangen: Het Arbeidscontract in de praktijk. De wet op de arbeidsovereenkomst voor werkgevers en werknemers, toegelicht aan de hand eener modelovereenkomst. Door mr. S. G. Canes. Amsterdam, Erven Martin G. Cohen. Prijs f 0.40.

— Compère—Morel. La question agraire en France. Rapport déposé sur le Bureau du Congrès de Toulouse en 1908, au nom de la Commission Agraire. Paris, Libraire du Parti Socialiste. Prix 50 centimes.

— Gevleugelde woorden. Verzameling van bekende citaten, spreekwoorden en zegswijzen in het nederlandsch, fransch, duitsch, engelsch, italiaansch, spaansch, latijn en grieksch. Bijeengebracht door J. H. de Ruyter. Tweede, vermeerderde en verbeterde druk. Amsterdam, H. J. W. Becht. Prijs f 1.50, geb. f 1.90.

deerd is, ook in de pers, dan hier ter stede. En ik hoop, dat zij die dit stuk verder zullen gaan zien, het zullen beschouwen niet als une pièce à clef en buiten alle vereenzelviging met 'n bepaalde persoonlijkheid.

U dankend voor de plaatsing,

Achtend,

J. A. Simons—Mees.

Als mevrouw Simons-Mees zoo pertinent verzekert, dat zij niet een „bepaald journalist" wilde brandmerken met haar stuk, dan mag men niet weigeren haar te gelooven. Maar dan is hier, onbewust en onbedoeld, een gelijkenis ontstaan die zich aan ieder opdringt die het *Handelsblad*, hetzij voor zijn genoegen, hetzij wegens een minder-aangenamen beroepsplicht, pleegt te lezen. Door van die zeer treffende gelijkenis in een bespreking te getuigen, doet men niet anders dan wat tot de taak eens recensents behoort: zijn indrukken weergeven van de artistieke en sociale beteekenis van een tooneelwerk. P.

—

Een Volks-Oratorium-Vereeniging. Op een bijeenkomst in „Ons Huis" is opgericht een „Volks-Zangvereeniging". De leiding van dit koor is opgedragen aan den heer Joh. Oostveen. Aanvankelijk traden een 40-tal leden toe, waarvan uitbreiding, met het oog op de toekomstplannen van het koor, om langzamerhand te komen tot een „Volks-Oratorium-Vereeniging", zeer gewenscht wordt.

De contributie werd gesteld op 30 cent per maand. Bij den secretaris J. A. van der Vegt Jr., Jac. van Lennepkade 76, kan men zich aanmelden. De repetities zullen gehouden worden in het vegetarisch restaurant „Sanitas", Prinsengracht 701, op Vrijdagavond van 8 tot 10 uur, waar op die avonden ook gelegenheid bestaat, zich als lid aan te melden. De eerste repetitie is 8 Januari 1909.

Ingezonden.

(Van ingezonden stukken wordt de copy niet teruggegeven ook al worden ze niet geplaatst.)

Troelstra over de onderwijzers.

Geachte partijgenoot Troelstra,

Uw antwoord in *Het Volk* van 15 dezer heeft mij geheel onbevredigd gelaten, zoowel om hetgeen er in staat, als om hetgeen er niet in staat, n.l. een antwoord op mijn *vraag*. (Geen „sommatie"; die kleedt men anders in.)

De eerste zin spreekt het vermoeden uit, dat ik meer dan wenschelijk onder den indruk van de dwaze *Bode*-redactie-drukte zou verkeeren. Dat heeft u mis. Ik schreef alleen onder den onaangenamen indruk, dien uw uitlatingen in de Kamer

Welnu, ik wensch aan te toonen, dat ik u *niet ten onrechte* verwijt aan clericale vijanden en vrijzinnige „vrienden" der openbare onderwijzers een wapen in handen te hebben gegeven.

Terwijl gij u uitliet op een zoo besliste wijze, moesten uw medeleden aan bepaalde feiten denken, waarover in den laatsten tijd de groote pers zoo'n lawaai heeft gemaakt, b.v. de incidenten te Amsterdam, Haarlem en Rotterdam, en u wekte bij uw hoorders de gedachte: „goed zoo, Troelstra spreekt nu ook zijn openlijke afkeuring uit over zulke feiten". Over welke feiten? Ja, dat hebben onze tegenstanders nu maar zelf in te vullen.

Wanneer u werkelijk een paar voorvallen had genoemd, die in uw oog niet te verdedigen waren, dan had men zich alleen in die speciale gevallen op u kunnen beroepen, en verder kon elk beroep op uw woorden pertinent worden afgewezen, door u en door ons, strijdvoerende onderwijzers.

Maar thans hebt gij aan de reactionairen een blanco mandaat verstrekt, waarop zij *maar kunnen* invullen wat *zij* in het optreden der onderwijzers wraken, en dan zetten ze als onderteekening er maar onder: „Niet ten onrechte sprak zelfs de heer Troelstra in de Kamer: „Buiten de school treden zeker wel eens onderwijzers op op een wijze, die niemand in bescherming neemt".

Hieruit volgt, dat men juist nu een gevaarlijk gebruik van uw uitlating kan maken.

Nu vrees ik, partijgenoot Troelstra, dat gij omtrent sommige feiten onvolledig zijt ingelicht, daar mij geen uitingen van onderwijzers bekend zijn, die u tot zoo'n optreden reden konden geven. Daarom herhaal ik: meent ge werkelijk, dat sommige daden van onderwijzers zóó afkeurenswaardig zijn, dat zij u grond gaven om er in de Kamer van te verklaren, dat niemand ze in bescherming neemt, deel die gerust mee, opdat nadere opheldering gegeven kan worden. Ik twijfel er niet aan, of in alle gevallen zullen we tot klaarheid geraken en tot wegneming van misverstand.

Wat Dr. Van Dieren en andere vijanden der onderwijzersvakbeweging trots alle tegenspraak ons willen aanwrijven, daar trekken wij onderwijzers ons ten slotte persoonlijk niets van aan, maar wel grieft het ons door u onrechtvaardig beoordeeld te worden.

Met partijgroet

P. Zander.

A'dam, 17 Dec. '08.

[Dit stuk werd door de redactie afgewezen, om de lengte en op grond dat het de discussie geen stap vooruit bracht. De „kommissie van geschillen" besloot echter tot plaatsing, nadat de schrijver ruim 1/3 deel van zijn stuk geschrapt had.

Red.]

---

matrozen zong een zeemanswijsje, overal hoorde, rook en voelde men de zee.

S. Behrman zag spoedig zijn elevator. Het was het grootste gebouw in de omgeving en op het roode dak stond met enorme witte letters zijn eigen naam.

Aan het dok gemeerd, vlak onder den elevator, lag een groot schip met hooge masten en groote sprieten. In vergulde letters stond op den boeg: „Swanhilda — Liverpool".

Langs een zeer steil laddertje klom hij naar boven en vond den stuurman op het achterdek. S. Behrman stelde zichzelf voor.

— En hoe staat het ermee?

— Uitstekend, mijnheer. Overmorgen om dezen tijd is de boot tot aan den rand toe vol. Het is een groote tijdbesparing op die manier het graan te laden en drie mannen kunnen het werk doen van zeven.

— Ik zal eens rondkijken, zei S. Behrman.

— Allright! zei de stuurman.

S. Behrman liep naar voren naar het luik dat toegang gaf tot het groote ruim van het schip. Een groote ijzeren trechter verbond dit luik met den elevator en een werkelijke waterval van graan viel erdoor naar beneden.

Het kwam uit een reusachtige korf in den elevator zelf, gleed door de pijp van den trechter in het groote, donkere binnenste van het ruim met een onafgebroken metalen geraas, aanhoudend, voortdurend, onvermoeidelijk. Nie-

het inladen van het graan schenen geen menschenhanden noodig te zijn. De graanstroom scheen uit eigen beweging te komen, enorm vlug, levendig, verlangend naar de zee.

S. Behrman keek ernaar, half verdoofd door het geraas van de harde graankorrels tegen de ijzeren wanden van den trechter. Hij hield zijn hand in den stroom en de aanraking schrijnde het vel van zijn vingers.

Voorzichtig keek hij in het ruim. Een duffe lucht drong in zijn neusgaten, de scherpe, doordringende geur van het rauwe graan. Het was donker. Hij kon niets zien, maar overal bij het luik was de lucht vol fijn, ontastbaar stof, dat de oogen verblindde en de keel en de neusgaten verstikte.

Toen zijn oogen gewend waren aan het duister in het hol onder hem, begon hij de grauwe massa van het graan te onderscheiden, een groote oppervlakte, als een vloeibare massa, die golfde bij het neervallen van de korrels uit den waterval erboven. Terwijl hij daar stond, nam de stroom eensklaps in kracht toe. Hij keerde zich om en keek naar den elevator om de oorzaak daarvan te ontdekken. Zijn voet raakte verward in een rol touw — en hij viel voorover in het ruim.

De val was lang en hij sloeg als een pak nat goed op het graan. Een oogenblik was hij als verpletterd. Al de adem was uit zijn lichaam gejaagd. Hij kon zich niet bewegen, hij kon niet schreeuwen. Maar langzamerhand

ruim was verduisterd door de dikke stofwolken, opgejaagd door het vallende graan, terwijl de verste gedeelten volslagen donker waren. Hij kwam overeind, doch alleen om te voelen dat hij tot aan zijn enkels in de losse massa zonk.

— Alle duivels! mompelde hij, dat is wat moois!

Onder den trechter viel het graan in een berg neer, maar van de kanten van dien berg vloeide het onophoudelijk weg in dikke lagen en in alle richtingen met de bewegelijkheid van water. Zelfs terwijl S. Behrman sprak, stroomde een golf graan om zijn beenen en steeg snel tot de hoogte van zijn knieën. Haastig stapte hij achteruit. Als hij bij den trechter bleef, zou hij spoedig tot aan zijn middel begraven zijn.

Ongetwijfeld was er een uitgang in het ruim, de een of andere trap die naar het dek leidde. Hij schoof en waadde door het graan, tastend in het donker met uitgespreide vingers. Bij iedere ademhaling stikte hij bijna, zijn neus en longen meer met stof dan met lucht vullend. Soms kon hij heelemaal geen ademhalen, maar hijgde en hikte met open mond.

Doch hoe hij ook zocht, hij kon geen uitgang in het ruim vinden, geen trap, geen ladder. Telkens weer stiet hij, voortwaggelend in het duister, zijn knokkels en voorhoofd tegen de ijzeren kanten van het schip.

Hij gaf zijn pogingen op, een uitweg hier

ruimte onder het open luik. Hij kon reeds zien dat het peil van het graan was gestegen.

— Groote God! riep hij uit, zoo gaat het niet!

Hij uitte een luiden kreet.

— Hallo! Is er iemand op het dek! Om Godswil!

Het voortdurend, kletterend neervallen van het graan overstemde zijn kreten. Hij kon zichzelf nauwelijks hooren boven het razen van den waterval. Bovendien zag hij, dat het hem onmogelijk was bij het luik te blijven. De rondvliegende graankorrels prikten zijn gelaat als ijsvlokken. Het was een werkelijke marteling, zijn handen deden er pijn van. Eens was hij bijna erdoor verblind. En dan joegen de opvolgende graangolven hem terug, rollend en duwend tegen zijn beenen en zijn knieën, snel hooger klimmend, hem van de been brengend.

Nogmaals trok hij zich terug van de ruimte onder het luik. Een oogenblik bleef hij stilstaan en schreeuwde weer. Het was vergeefsch. Zijn stem kon het gedonder van het vallende graan niet overschreeuwen en vol afschuw zag hij, dat hij, zoodra hij bleef stilstaan, in het graan zonk. Voor hij het wist, stond hij weer tot aan zijn knieën erin en een lange golf graan stroomde om zijn dijen en belette hem iedere beweging.

(Slot volgt.)

NEGENDE JAARGANG. VRIJDAG 15 JANUARI 1909. 10 Opslag.

HET VOLK

DAGBLAD VOOR DE ARBEIDERSPARTIJ

ABONNEMENTSPRIJS: 10 cent per week; f1.30 per 3 maanden bij vooruitbetaling.) Met geïllustreerd weekblad *De Notenkraker* 15 cent per week, f1.95 per 3 maanden (bij vooruitbetaling.) Voor het buitenland abonneert men zich aan de postkantoren, of tegen inzending van het abonnementsbedrag (verhoogd met porto): voor België f2.35; het overige Europa f3.55; Indië en Amerika (bij wekelijksche verzending) f2.85, alles met *De Notenkraker*, daarzonder 65 cent minder. Losse nummers 3 cent

BUREAUX VAN REDAKTIE, ADMINISTRATIE EN EXPEDITIE
KEIZERSGRACHT 378 AMSTERDAM.

Telephoonn. voor de Redaktie 6963, voor Administratie en Expeditie 3267.

ADVERTENTIËN: 1–5 regels f1; elke regel meer 20 cent Ingezonden Mededeelingen 40 cent. Bij abonnementskontrakt speciaal tarief. Aanvraag betrekking, huur, verhuur, enz. tot 5 regels 25 cent Familieberichten tot 5 regels 30 cent. Iedere regel meer 6 cent (bij vooruitbetaling.) — Arbeidersvereenigingen, mits rechtstreeks bij de Administratie advertentiën 10 cent per regel. Vergaderingen enz. tusschen den tekst 20 cent per regel.
De Notenkraker 30 cent per regel. Reclames 60 cent per regel.

Dit nummer bevat geen Bijblad.

Verkiezingsprograms.

III. (*Slot.*)

Zoo zal het dan, als Zondag de Vrijz.-Dem. Bond het ontwerp-program van zijn bestuur bezegelt en beklinkt, o burgerij van Nederland, vaststaan, dat deze phalanx van burgerlijke demokraten „een volksleger" wenscht, — wat voor volksleger staat niet vast, — en „zooveel mogelijk" inkrimping van militaire uitgaven. Geen inkrimping meer dan mogelijk is, o beangste patriot. Als wij dit lezen, denken wij aan den heer Marchant, die minister Sabron waarschuwde tegen Ter Laan's stelsel van stelselloos afbreken, denken wij aan de daden van Staal en Van Rappard, als uitvloeisel van het verkiezingsprogram van 1905, dat wel wat bruut bezuiniging op militaire uitgaven eischte, zonder de toevoeging „zooveel mogelijk". Waren het destijds de Unie-mannen, die de demokratische koalitievrienden radikaal maakten? Of heeft de historie van deze vier jaar de heeren Marchant, Drucker, Ketelaar, Nolting, overtuigd, dat het best mogelijk is, dat inkrimping van militaire uitgaven heelemaal niet mogelijk is?

Als wij deze formule lezen, dan denken wij ook aan dien vrijzinnig-demokraat, den minister van Justitie in het kabinet-De Meester. Kort voor het uur van scheiden sloeg tusschen de vrijzinnigen die de demokratie wilden dienen met volle toewijding, en de vrijzinnigen die de demokratie in beginsel wel, maar in de praktijk nog niet wilden aanhangen, kwam Mr. E. E. van Raalte, hoofdbestuurder toen nog van de Liberale Unie, namens het hoofdbestuur verklaren, dat men het anti-militarisme vaarwel behoorde te zeggen, dat men den moed behoorde te hebben, om voor leger en vloot toe te staan wat ervoor noodig is, ter beoordeeling natuurlijk van de militaire ministers. Mr. Van Raalte is nu vrijzinnig-demokraat, het ministerie waarvan hij deel uitmaakte heeft evenals het kabinet Pierson-Borgesius de opdrijving der militaire uitgaven niet weten te weerstaan, — aan het eind van zoo'n periode schijnt bij onze burgerlijke demokraten het besef post te vatten, dat die stijging sterker wachten. Zooveel mogelijk, maar òf het mogelijk is, dat is een andere kwestie!

De invoeging van deze twee woorden kunnen wij toejuichen, als een bewijs van de nauwgezetheid van het politiek geweten der vrijzinnig-demokraten. Het gaat niet op, dat daden en woorden eener partij duurzaam met elkander in strijd zijn.

En laat men nu niet schrikken: als het ontwerp-verkiezingsprogram is bekrachtigd, dan weet nu voortaan ook de heele wereld, dat de Vrijzinnig-Demokratische Bond voorstander is van algemeene volksontwikkeling. Als dat nu geen reuzenstap vooruit is in de geschiedenis van Nederland, dan weten wij het niet. De schoolstrijd is door de wet-Kuyper in een nieuw stadium gekomen. De vrijzinnig-demokratische specialiteit Bos heeft zich moe gedacht over het probleem in zijn nieuwsten vorm. Klaarheid heeft hij nog niet gevonden. Intusschen maakt de reaktie zich op voor een totaal verouderde levensbeschouwing, in dienst van de machten tegen wie de demokratie inderdaad met volle toewijding behoort te strijden, de openbare school te veroveren. Het wachtwoord maakt front voor de neutraliteit der openbare school, is tegenover mannen als Rink, Lieftinck, Borgesius, Tijdeman, uitgegeven door de sociaal-demokraten. En straks staan zij gereed, om het front maken om te zetten in een opmarsch, voor de kosteloosheid van heel het lager onderwijs. Op dit oogenblik komen de vrijzinnigdemokraten met een verkiezingsprogram, nog vager dan hun beginselprogram, — waartoe dient zulk een frase?

Vaagheid, dat is een van de hoofdkenmerken van dit ontwerp-program. In de meeste strijdkwesties van het oogenblik wordt niet scherp en beslist partij gekozen. Men glijdt over de moeilijkheden heen. De sprekers in den verkiezingsstrijd kunnen ieder voor zich natuurlijk hevig radikaal en zeer stellig in hun uitspraken zijn; maar de partij in haar geheel draagt daarvan geen verantwoordelijkheid.

Men zal zeggen: beter zulke vaagheden, dan een tamelijk scherp geformuleerd program als in 1905, dat toch niet wordt uitgevoerd. Zeker, dat zal men kunnen zeggen. Dan dankt men tevens zichzelf af als hervormer. Het is de logika, getrokken uit de daden van het jongste vrijzinnige-koalitie-ministerie.

de arbeidersklasse, zijn luttel. Voor zoover de wetgeving haar kan helpen, heeft de bourgeoisie ze reeds lang tot haar dienst ingericht. De eenige groote „hervorming", die een deel der bourgeoisie nog eischt van den Staat, is het invoeren van protektie: het stellen tot uitbuitingsobjekt van de massa des volks aan een groep industrieelen en grondbezitters. Een ander deel van de bourgeoisie echter, de handel in de eerste plaats, verzet zich daartegen met alle kracht. Voor het overige dienen de hervormingen, die niet voor de arbeidersklasse worden gevraagd, alleen om het bed waarin de bourgeoisie nu sedert zestig jaar ligt, wat op te schudden. Hier en daar zijn de veeren tot klonten geworden. Dat hindert het verwende lichaam.

De arbeidersklasse daarentegen heeft nog altijd een wereld te winnen. Niet alleen de wetgeving is daartoe het middel. De onzekerheid van bestaan bijv., die voor de arbeiders onafscheidelijk is verbonden aan het kapitalistische produktiestelsel, is door wat men sociale hervorming noemt, niet weg te nemen, en zoolang die onzekerheid den arbeider boven het hoofd hangt zal de arbeidersklasse in steeds toenemende mate, in onverzoenlijke oppositie tegen het kapitalistische stelsel komen. Om die oppositie met vrucht te kunnen voeren, heeft de arbeider de volheid van zijn politieke rechten noodig, heeft hij noodig een beperking van zijn arbeidsduur, goed onderwijs, kortom een leven, dat hem tijd en vrijheid laat om zich op te voeden en de groote organisatie van de maatschappij der toekomst voor te bereiden.

Een arbeiderspartij, die op dien grond hervormingen verlangt, staat er anders voor, dan de partijen die, zeggende den klassenstrijd te willen temperen, inderdaad slechts tempering van het kapitalistische stelsel bedoelen. Tempering, om te behouden. Voor zulke partijen is het behoud van het kapitalistische srelsel hoofdzaak, de hervormingen bijzaak. Zij kunnen wachten. Het komt hun vaak meer er op aan, hun eigen machtspositie, hun zetels in de publieke lichamen te behouden en te vermeerderen, dan ter wille van hun program in de verdrukking te geraken. Zij leven reeds in het duizendjarig rijk, en zien dus niet op een enkel jaartje.

Naar de aarzeling van het bestuur van den Vrijz.-Dem. Bond om zich met volle kracht voor de nooden der arbeidersklasse in de bres te werpen,

Waarom een buitengewoon congres?

I.

De verwarring in de partij is ten toppunt gestegen. Tusschen de meerderheid P. B. en *Volk*-redactie en evenzoo in den boezem dier organen bestaat meeningsverschil over de vraag hoe de partij uit den ondraaglijken toestand kan geraken waarin we door de oppositie van de laatste jaren en speciaal door het gedrag der *Tribune*-schrijvers zijn geraakt. Twee partijbestuurders zijn afgetreden. De meerderheid der overgebleven partijbestuurders heeft de vertrouwens-kwestie gesteld en vraagt een uitspraak van de partij over een buitengewoon congres. Een stroom van ingezonden stukken van de meest uiteenloopende strekking wordt aan ons hoofdorgaan aangeboden.

De meerderheid van het P. B. wenscht geen buitengewoon congres. Zij verwacht er verergering der twisten, royement en scheuring van. Zij heeft voor een buitengewoon congres geen voorstellen te doen en meent dat men 't best doet de zaak voorloopig maar op haar beloop te laten.

Neemt men aan dat 't buitengewoon congres niets anders te behandelen heeft dan de houding der partij tegenover eenige *Tribune*-schrijvers, dan zou men gevoegelijk tot Paschen kunnen wachten en dan op een extra-congresdag de partij laten beslissen. Neemt men verder aan, dat er gevaar is voor royement en scheuring, dan ware 't inderdaad veel beter tot Paschen te wachten opdat de partij dan gekalmeerd, een beslissing kan nemen.

Wij meenen dat de partij thans de *Tribune*-schrijvers op een buitengewoon congres nog niet mag en zal royeeren, maar tevens dat de partij op 't oogenblik, na de waarschuwing aan de *Tribune*-schrijvers, de zaken niet mag laten loopen. Tusschen deze twee uitersten ligt een andere oplossing: een buitengewoon congres waarop voor 't laatst, maar dan ook op andere wijze dan vroeger, gepoogd wordt, een grondslag te leggen voor samenwerking der beide richtingen, dat is naar onze meening de oplossing. Hiervoor is het psychologische moment gekomen; haast iedereen in de partij — ook in de rijen der „Marxisten" — voelt tot welke onduldbare excessen de oppositie, vooral in de *Tribune*, gekomen is; haast iedereen — ook in de rijen der Marxisten — voelt wat een enorme schade een scheuring zou aanrichten; en weinigen zullen er m. i. zijn die, mits na behoorlijke voorlichting, na rijp beraad in deze omstandigheden nu reeds tot uiterste maatregelen willen overgaan.

Betreuren wij dus, om redenen die wij straks nog zullen uitwerken, dat het P. B. zich tegen een buitengewoon congres kant, zoo waardeeren wij ook dat het P. B. de *Tribune*-kwestie niet dadelijk tot

Sabron waarschuwde tegen Ter Laan's stelsel van stelselloos afbreken, denken wij aan de daden van Staal en Van Rappard, als uitvloeisel van het verkiezingsprogram van 1905, dat wel wat bruut bezuiniging op militaire uitgaven eischte, zonder de toevoeging „zooveel mogelijk". Waren het destijds de Unie-mannen, die de demokratische koalitievrienden radikaal maakten? Of heeft de historie van deze vier jaar de heeren Marchant, Drucker, Ketelaar, Nolting, overtuigd, dat het best mogelijk is, dat inkrimping van militaire uitgaven heelemaal niet mogelijk is?

Als wij deze formule lezen, dan denken wij ook aan dien vrijzinnig-demokraat, den minister van Justitie in het kabinet-De Meester. Kort voor het uur van scheiden sloeg tusschen de vrijzinnigen die de demokratie wilden dienen met volle toewijding, en de vrijzinnigen die de demokratie in beginsel wel, maar in de praktijk nog niet wilden aanhangen, kwam Mr. E. E. van Raalte, hoofdbestuurder toen nog van de Liberale Unie, namens het hoofdbestuur verklaren, dat men het anti-militarisme vaarwel behoorde te zeggen, dat men den moed behoorde te hebben, om voor leger en vloot toe te staan wat ervoor noodig is, ter beoordeeling natuurlijk van de militaire ministers. Mr. Van Raalte is nu vrijzinnig-demokraat, het ministerie waarvan hij deel uitmaakte heeft evenals het kabinet Pierson-Borgesius de opdrijving der militaire uitgaven niet weten te weerstaan, — aan het eind van zoo'n periode schijnt bij onze burgerlijke demokraten het besef post te vatten, dat die stijging sterker is dan zij; schijnen zij geneigd, zelf de mogelijkheid van inkrimping te betwijfelen. De oorzaak ligt natuurlijk bij het geheimzinnig uitzettingsvermogen, en niet bij de impotentie der vrijzinnige regeeringen en partijen, — maar wij wilden wel, dat de wijsheid, waartoe de heeren telkens komen aan het einde van een periode waarin zij het bewind voeren, blijvend hun deel werd. In den verkiezingsstrijd kunnen dan de heeren de vrienden waarschuwen, dat men bezuiniging op militaire uitgaven van hen vooral niet te veel moet verwachten.

vrijzinnig-demokratische specialiteit Bos heeft zich moe gedacht over het probleem in zijn nieuwsten vorm. Klaarheid heeft hij nog niet gevonden. Intusschen maakt de reaktie zich op voor een totaal verouderde levensbeschouwing, in dienst van de machten tegen wie de demokratie inderdaad met volle toewijding behoort te strijden, de openbare school te veroveren. Het wachtwoord maakt front voor de neutraliteit der openbare school, is tegenover mannen als Rink, Lieftinck, Borgesius, Tijdeman, uitgegeven door de sociaal-demokraten. En straks staan zij gereed, om het front maken om te zetten in een opmarsch, voor de kosteloosheid van heel het lager onderwijs. Op dit oogenblik komen de vrijzinnigdemokraten met een verkiezingsprogram, nog vager dan hun beginsel-program, — waartoe dient zulk een frase?

Vaagheid, dat is een van de hoofdkenmerken van dit ontwerp-program. In de meeste strijdkwesties van het oogenblik wordt niet scherp en beslist partij gekozen. Men glijdt over de moeilijkheden heen. De sprekers in den verkiezingsstrijd kunnen ieder voor zich natuurlijk hevig radikaal en zeer stellig in hun uitspraken zijn; maar de partij in haar geheel draagt daarvan geen verantwoordelijkheid.

Men zal zeggen: beter zulke vaagheden, dan een tamelijk scherp geformuleerd program als in 1905, dat toch niet wordt uitgevoerd. Zeker, dat zal men kunnen zeggen. Dan dankt men tevens zichzelf af als hervormer. Het is de logika, getrokken uit de daden van het jongste vrijzinnige-koalitie-ministerie.

Maar wie zoo spreekt, laat die niet langer van onze partij zeggen: de socialisten zijn aan het ruien: straks komen zij ons, vrijzinnig-demokraten in het gevlei; men zal een mikroskoop noodig hebben om tusschen hen en ons het onderscheid te kunnen bepalen. Want de sociaaldemokratie vat den strijd voor hervormingen principieel anders op dan welke burgerlijke partij ook. De oorzaak hiervan ligt in het karakter, dat groote hervormingen in onzen tijd noodzakelijk hebben. De nooden der burgerij, vergeleken met die van de arbeidersklasse daarentegen heeft nog altijd een wereld te winnen. Niet alleen de wetgeving is daartoe het middel. De onzekerheid van bestaan blijv., die voor de arbeiders onafscheidelijk is verbonden aan het kapitalistische produktiestelsel, is door wat men sociale hervorming noemt, niet weg te nemen, en zoolang die onzekerheid den arbeider boven het hoofd hangt zal de arbeidersklasse in steeds toenemende mate, in onverzoenlijke oppositie tegen het kapitalistische stelsel komen. Om die oppositie met vrucht te kunnen voeren, heeft de arbeider de volheid van zijn politieke rechten noodig, heeft hij noodig een beperking van zijn arbeidsduur, goed onderwijs, kortom een leven, dat hem tijd en vrijheid laat om zich op te voeden en te organiseeren van de maatschappij der toekomst voor te bereiden.

Een arbeiderspartij, die op dien grond hervormingen verlangt, staat er anders voor, dan de partijen die, zeggende den klassenstrijd te willen temperen, inderdaad slechts tempering van het kapitalistische stelsel bedoelen. Tempering, om te behouden. Voor zulke partijen is het behoud van het kapitalistische stelsel hoofdzaak, de hervormingen bijzaak. Zij kunnen wachten. Het komt hun vaak meer er op aan, hun eigen machtspositie, hun zetels in de publieke lichamen te behouden en te vermeerderen, dan ter wille van hun program in de verdrukking te geraken. Zij leven reeds in het duizendjarig rijk, en zien dus niet op een enkel jaartje.

Naar de aarzeling van het bestuur van den Vrijz.-Dem. Bond om zich met volle kracht voor de nooden der arbeidersklasse in de bres te werpen, kan de hervormingszin der overige politieke partijen worden afgemeten. Als dit aan het groene hout geschiedt, wat zal dan aan het dorre gebeuren? Zoo laat zich voorzien, dat de eenige werkelijk radikale hervormingspartij, die uit haar wezen zelf al haar kracht zal richten tegen de opkomende reaktie, al haar inspanning zal geven om de kiezers op de been te brengen voor ingrijpende verbeteringen voor het arbeidersleven, ook in den komenden verkiezingsstrijd de sociaaldemokratie zal zijn.

De meerderheid van het P. B. wenscht geen buitengewoon congres. Zij verwacht er verergering der twisten, royement en scheuring van. Zij heeft voor een buitengewoon congres geen voorstellen te doen en meent dat men 't best doet de zaak voorloopig maar op haar beloop te laten.

Neemt men aan dat 't buitengewoon congres niets anders te behandelen heeft dan de houding der partij tegenover eenige *Tribune*-schrijvers, dan zou men gevoegelijk tot Paschen kunnen wachten en dan op een extra-congresdag de partij laten beslissen. Neemt men verder aan, dat er gevaar is voor royement en scheuring, dan ware 't inderdaad veel beter tot Paschen te wachten opdat de partij dan gekalmeerd, een beslissing kan nemen.

Wij meenen dat de partij thans de *Tribune*-schrijvers op een buitengewoon congres nog niet mag en zal royeeren, maar tevens dat de partij op 't oogenblik, na de waarschuwing aan de *Tribune*-schrijvers, de zaken niet mag laten loopen. Tusschen deze twee uitersten ligt een andere oplossing: een buitengewoon congres waarop voor 't laatst, maar dan ook op andere wijze dan vroeger, gepoogd wordt, een grondslag te leggen voor samenwerking der beide richtingen, dat is naar onze meening de oplossing. Hiervoor is het psychologische moment gekomen; haast iedereen in de partij — ook in de rijen der „Marxisten" — voelt tot welke onduldbare excessen de oppositie, vooral in de *Tribune*, gekomen is; haast iedereen — ook in de rijen der Marxisten — voelt wat een enorme schade een scheuring zou aanrichten; en weinigen zullen er m. i. zijn die, mits na behoorlijke voorlichting, na rijp beraad in deze omstandigheden nu reeds tot uiterste maatregelen willen overgaan.

Betreuren wij dus, om redenen die wij straks nog zullen uitwerken, dat het P. B. zich tegen een buitengewoon congres kant, zoo waardeeren wij ook dat het P. B. de *Tribune*-kwestie niet dadelijk tot het uiterste gedreven heeft, al kunnen wij de wijze waarop het P. B. met de *Tribune*-redactie *onderhandeld* heeft niet goedkeuren.

De partij heeft, naar onze meening, als men enkele omstandigheden buiten beschouwing laat, thans reeds het recht tot royement; overtredingen van het congres-besluit waarbij op het nalaten van noodeloos-kwetsende, overhaaste en ondoordachte kritiek werd aangedrongen en in 't algemeen vergrijpen tegen het partij-belang zijn onweerlegbaar aan te toonen, en de meerderheid in onze partij moet men bewonderen dat ze zoo lang, haast zonder haar zelfbeheersching te verliezen, den stroom van

---

FEUILLETON.

De Zeven Gehangenen.

Van LEONID ANDREJEW.

Naar de russische vertelling uit het duitsch vertaald door J. F. A.

11)

Maar nu zij toch eenmaal mee op de bank der beschuldigden gezeten had, zocht zij ten minste naar een rechtvaardiging, naar redenen die haar offer ten minste tot zijn ware waarde terugbrachten.

„Zeker, ik ben jong", zeide zij bij zich zelven, „en ik zou nog lang kunnen leven. Maar?....."

En zooals een kaars in den glans der opgaande zon verbleekt, zoo scheen haar jeugd en haar leven haar donker en dof in vergelijking met het heerlijke, stralende licht, dat haar bescheiden hoofd zou omglanzen. Neen, daarvoor was geen rechtvaardiging te vinden.

Maar wellicht lag er toch zulk een rechtvaardiging in dat heel bizondere dat zij in de ziel droeg, in die grenzenlooze liefde, bereidheid en overgave? Was het dan haar schuld, dat men haar niet alles had laten doen wat zij doen kon en wilde, omdat zij op den dorpel van den tempel, aan den voet van het altaar neergeveld was?

Als dus de mensch niet geschat moet worden naar wat hij volbracht heeft, maar naar wat hij bereid is te volbrengen.... was zij dan toch werkelijk de martelaarskroon waard?!

„Ben ik het werkelijk waard?" vroeg Moesja zich beschaamd af. „Verdien ik het werkelijk, dat de menschen om mij weenen, dat zij om mij in onrust verkeeren — om mij die zoo klein en zoo onbeteekenend ben?"

En een onuitsprekelijke vreugde vervulde haar. Neen, er viel niet te twijfelen en te wankelen: zij was opgenomen in den kring der uitverkorenen, zij trad in de rijen dier lichtende gestalten, die van oudsher door brandstapel, folter en dood tot den hoogen hemel opklommen. O rust en vrede, zoo heilig, o eindeloos, stil glanzend geluk! Het was haar, als had zij de aarde reeds verlaten, als toefde zij in de nabijheid der onbekende zon van waarheid en leven en als zweefde zij lichaamloos in haar licht.

„En dat noemt men den dood! Wat is dat voor een dood?" dacht Moesja zalig.

En al waren de geleerden, wijsgeeren en beulen van heel de wereld in haar cel verschenen, al hadden zij hun boeken, ontleedmessen, bijlen en stroppen voor haar uitgespreid en haar bewezen dat de dood bestaat, dat de mensch sterft en gedood kan worden, dat er geen onsterfelijkheid is, — dan zou zij hen allen verbaasd hebben. Hoe kon het waar zijn dat er geen onsterfelijkheid bestaat, terwijl zij nu reeds onsterfelijk was? Van welke onsterfelijkheid, van welken dood kon men nog spreken, — zij was toch nu reeds dood en onsterfelijk, levend in den dood, even levend als in het leven!

En had men in haar cel een doodkist gebracht, waarin haar eigen ontbindend, de lucht verpestend lichaam lag en men had haar gezegd:

„Zie! Dat zijt gij!"

Dan zou zij er naar zien en antwoorden: „Neen. Dàt ben ik niet."

En als men haar met dien afschuwelijken aanblik der verrotting zou willen verschrikken en wijs maken, dat zij het toch was en geen andere — dan zou Moesja glimlachend antwoorden:

„Neen. Gij meent dat ik dàt ben, maar dàt ben ik niet. Ik ben met wie gij nu spreekt. Hoe kan ik dan dàt zijn?"

„Maar gij zult sterven en dàt worden."

„Neen, ik zal niet sterven."

„Men zal u ophangen. Daar ligt de strop al."

„Ophangen zal men mij, maar ik zal niet sterven. Hoe kan ik sterven, als ik nu reeds onsterfelijk ben?"

En de geleerden, wijsgeeren en beulen zouden van haar aflaten en sidderend spreken:

„Raakt deze plek niet aan! Deze plek is heilig!"

Waarover dacht Moesja nog meer? Over nog veel meer dacht zij na — want de levensdraad was voor haar met den dood niet afgebroken, maar spon zich kalm en gelijkmatig verder. Zij dacht aan de kameraden — aan die in de verte, die bekommerd en smartelijk haar terechtstelling mede doorleefden, en aan die in de nabijheid, die met haar tezamen het schavot zouden bestijgen. Zij verbaasde zich over Wassili — hoe kon hij toch zoo bang geworden zijn? Hij was altijd zoo dapper geweest en kon den spot drijven met den dood. Zoo had hij nog dien Dinsdagmorgen, toen zij beiden de helsche machines aan den gordel bevestigden, waardoor zij zelven weinige uren later in stukken gescheurd zouden worden, — toen had hij geschertst en grappen verteld, terwijl Tanja Kowaltsjoek van opwinding zoo trilde, dat men haar even wegbrengen moest. Zoo onvoorzichtig had Wassili zich gedragen, dat Werner hem streng moest toevoegen:

„Met den dood mag men niet spelen."

Hoe was hij nu zoo angstig geworden? Die onbegrijpelijke vrees was Moesja zoo vreemd, dat zij het weldra opgaf erover na te denken en de oorzaak ervan te doorgronden. Maar plotseling overviel haar het hartstochtelijk verlangen om Serjosja Golowin te zien en met hem over iets te lachen. En nog hartstochtelijker verlangde zij ernaar om Werner te zien en hem van iets te overtuigen. En toen zij zich voorstelde, dat Werner met zijn vasten, afgemeten tred, altijd de hakken krachtig op den grond zettend, naast haar ging, sprak Moesja in den geest tot hem:

„Neen, Werner, neen, mijn waarde, dat is onzin, dat doet er niets toe, of je N. N. gedood hebt of niet. Je bent een verstandige kerel, maar je speelt om zoo te zeggen altijd schaak: eerst een figuur nemen, dan de tweede — en dan winnen. De hoofdzaak, Werner, dat is, dat wij zelven bereid zijn te sterven. Begrijp je? Wat denken die heeren? Dat er niets vreeselijkers is dan de dood. Zij hebben hem zelf uitgevonden, dien dood, zijn zelf bang voor hem en maken ons er nu bang mee. Ik zou zelfs lust hebben in het volgende waagstuk: heel alleen zou ik voor een heel regiment soldaten willen gaan staan en dan met mijn revolver op hen schieten. Heel alleen zou ik zoo willen staan en zij mogen gerust met hun duizenden zijn en ik zou er ook niet één doodschieten. Dat is nu juist de hoofdzaak, dat zij met hun duizenden zijn. Als duizenden één enkeling dooden, dan beteekent dat, dat die enkeling gezegevierd heeft. Dat is de waarheid, mijn beste Werner."

(Wordt vervolgd.)

onwaarheid, laster, verdachtmaking en gehoon van de zijde der *Tribune* over zich heeft laten gaan. Het gaat niet in de eerste plaats om *den toon* der kritiek; doordachte kritiek moet men verdragen, ook al laat de toon te wenschen over. Het gaat hoofdzakelijk om een deel van den inhoud der *Tribune*, waarmee de toon ten nauwste samenhangt. Dat een minderheid in onze partij voortdurend kritiseert, is haar recht en haar plicht. Terloops opgemerkt, 't is totaal onredelijk aan de oppositie zonder meer te verwijten dat zij altijd *begint*, steeds kwesties opwerpt. Hoe hoonen wij niet onze kapitalistische tegenstanders als zij zich beklagen over den last dien wij hun aan doen, *moeten* aan doen, omdat wij als oppositie nu eenmaal moeten ... opponeeren. En hoe verachten wij niet de zelfgenoegzame manieren der kapitalistische meerderheid ten opzichte van de heftigheid en de hartstochtelijkheid van onze actie, als de meerderheid, omdat zij het heft in handen heeft, zoo gemakkelijk in den rustig-tevredenen „goeden toon" kan blijven. Waren er dus van den kant der oppositie eenige heftige en onbillijke uitdrukkingen gevallen, het zou niet de moeite waard zijn om lang met vergeven en vergeten te wachten. Maar zóó staat de zaak niet. Er wordt zonder ophouden door de oppositie een onware en giftige voorstelling van toestanden en personen gegeven. Dat maakt den toestand onhoudbaar. Dat maakt dat er telkens *verbittering* wordt gewekt en de geestkracht van de partij wordt verlamd. Laat ons 't eens ronduit verklaren: de oppositie zooals ze door de *Tribune* wordt gevoerd, dat is geen zorgzaam uiten van kritiek, waarbij steeds 't oog gericht blijft op 't partij-belang, maar een zorgloos uitflappen van ondoordachtheden die in het brein opkomen; dat is een verbitterd aanvallen van personen, waarbij de haat de aanvallers blind maakt voor de groote verdiensten der aangevallenen en hun werkelijke bedoelingen; dat is dikwijls geen debat of polemiek, maar meer treiteren en sarren.

Wij begrijpen dat sommige partijgenooten zich verzetten tegen de meerderheid van de partij. Maar wij billijken niet dat de meerderheid wordt voorgesteld als een troep weet-nieten en scharrelaars, die 't socialisme en den klassenstrijd laten glippen en het standpunt van de Internationale verlaten. Niemand in onze partij heeft socialisme en klassenstrijd opgegeven. Toen de afdeeling Alkmaar dit standpunt opgaf, hebben P. B. en *Volk*-redactie ingegrepen en — teekenend verschijnsel! — de *Tribune* betuigde niet haar tevredenheid, maar bleef door drenzen.

De meening van Vliegen en Schaper, dat ten onzent nog op allerlei gebied positieve winst kan behaald worden aan dadelijke lotsverbetering van het proletariaat, grondt zich niet op vermeende liefde van den kapitalist tot zijn proletarischen naaste, maar o. a. op de nood-positie der bourgeoisie, die, wil ze bijv. niet snel haar politieke macht door verlies van proletarische stemmen zien afbrokkelen, wel concessiën aan het proletariaat moet doen; dat is dus een opvatting omtrent de verhoudingen der partijen *in den klassen*-**strijd.**

Wanneer Troelstra in de Kamer niet instaat voor de theorie der noodwendig relatief toenemende ellende of van de noodwendige verergering van het crisis-gevaar, dan beteekent dit niet een opgeven van de zekerheid van het socialisme, maar een grondvesten van het socialisme op een *minimum*, maar dan ook van *muurvaste* stellingen. Niemand van de oppositie heeft ook maar een schijn van [illegible] speciaal toename van de crisissen in omvang en frequentie een voorwaarde is van het socialisme. De kwestie van de relatief toenemende ellende is zelfs nooit zuiver geformuleerd in de verschillende gedaanten, die zij in het marxisme aanneemt. Voortdurend wordt ook de uitdrukking: „toenemende klassentegenstelling" beurtelings gebruikt eenerzijds voor toenemend verschil in levensstandaard of inkomen en anderzijds voor — door niemand onzer ontkende — toename van klassenstrijd. Nooit is er ook maar één geldig argument aangevoerd tegen de opvatting dat ook bij voortdurend relatief stijgenden levensstandaard van het proletariaat de klassenstrijd zal moeten toenemen, als voorwaarde van die stijging en als gevolg, door den prikkel om het veroverde te behouden en nog meer te veroveren. En de Internationale! Nergens is er één P. B., één Kamerfractie, die voldoet aan de vitterige eischen die ten onzent door sommigen worden gesteld. Zelfs niet in Duitschland, waar de partij in

mag worden gehinderd of gesmoord. Maar wel kennen wij de partij het recht toe kritiseerenden *van dat alooi* **buiten haar rijen te zetten of te houden.** Partijgenooten die de actie en de voormannen der partij *voortdurend op principieele gronden* meenen te moeten beschimpen, die moeten de consequenties hier van trekken door een afzonderlijke partij te stichten. Zoo kunnen en moeten zij dan de ware leer propageeren en ... in praktijk brengen. En trekken zij zelf die consequentie niet, welnu, dan zal de partij, uit zelfbehoud, gedwongen zijn die consequentie voor hen te trekken. Het kan niet anders. De werfkracht van onze partij wordt door de aanwezigheid van zulke personen in onze rijen verlamd, de partij geeft het beeld van volkomen verwarring, kan geen houvast en leiding meer geven aan klassebewust-wordende proletariërs. En als er zulke kritiek zonder ophouden *door partijgenooten* wordt uitgeoefend op onze voormannen, kan 't niet anders of hun lust in 't zware werk vermindert, hun kracht wordt grootendeels voor den strijd binnen de partij opgebruikt en hun strijdvaardigheid tegen den kapitalistischen vijand verzwakt.

(*Slot volgt.*) R. KUYPER.

Buitenland.

Amsterdam, 14 Januari 1909.

Als de kok met de keukenmeid kijft.

Heel de politieke wereld der Vereenigde Staten van Noord-Amerika is in opschudding. President Roosevelt heeft, kort voor zijn heengaan, twist gezocht met Congres en Senaat en het gaat er thans van dik hout zaagt men planken.

Onze lezers kennen ongeveer de kwestie waarom het gaat. Bij de behandeling der begrooting had het Congres den post voor de geheime staatspolitie belangrijk verminderd, wat tot gevolg had dat die recherche heel wat moest worden ingekrompen.

In zijn laatste Boodschap aan het Congres toonde president Roosevelt zich daarover buitengewoon verbolgen. Hij ging zelfs zóó ver, te beweren dat de Congresleden tot de bezuiniging besloten hadden, omdat zij het onderzoek naar hun eigen handelingen door de geheime politie vreesden. In het Congres zoowel als in den Senaat toonde men zich weinig gesticht. Men nam er met groote meerderheid moties aan tegen Roosevelt, waarin hij bovendien werd uitgenoodigd zijn beschuldigingen waar te maken.

De president bleef het antwoord niet schuldig. Hij verzekerde over voldoende materiaal te beschikken, om te bewijzen dat inderdaad leden der wetgevende macht feiten hebben gepleegd die hen met den strafrechter in aanraking kunnen brengen. En hij wees al dadelijk den Senator Tillman aan, van wien hij beweerde, dat hij gronden van den staat in zijn particulier bezit had pogen te krijgen.

De beschuldigde Senator heeft nu in openbare zitting een tegen-aanval gedaan op president Roosevelt. Hij beschuldigde hem [illegible] corruptieve bevoordeeling zijner vrienden en handlangers.

Welk een toestand! Over en weer werpen president en senator elkaar misbruik van positie, benadeeling van de gemeenschap ten eigen bate voor de voeten. En het volk, gewend aan corruptie van overheidswege, blijft kalm toezien hoe het afloopt, alsof het een vechtpartijtje voor een kroeg gold.

Onze New-Yorker partijbladen geven ons een interessant kijkje achter de schermen bij dit spel van omkooping en diefstal dat in de allerhoogste kringen zich afspeelt.

Dat het politieke leven in de Vereenigde Staten door en door rot is, achten zij niet noodig te bewijzen. Het is bekend over heel de wereld sinds Upton Sinclair zijn gedocumenteerde romans het licht deed zien. Ieder die een post vervult in den openbaren dienst maakt daar een bron van [illegible]

Klassenstrijd in Brazilië.

Eenige weken geleden berichtten wij, dat de socialistische gedachten ook tot de arbeiders van Brazilië waren doorgedrongen. Er was een staking geweest aan de gasfabriek der hoofdstad Rio de Janeiro die door de arbeiders glansrijk was gewonnen. Dat maakte in breede kringen indruk. Alom werden vakvereenigingen gesticht en men bereidde zelfs de stichting eener politieke arbeiderspartij voor.

In ons blad van gisteren maakten wij onder „telegrammen" er melding van dat een nieuwe staking is uitgebroken, thans bij een Engelsche spoorwegmaatschappij. De troepen mengden zich er in en er werd hevig gevochten. **Twee personen werden gedood en 60 gewond.**

De betoogers trokken de stad in en vielen de tramwagens, eveneens aan een Engelsche maatschappij toebehoorend, aan en verbrandden ze. De gendarmen schoten er weer op los.

In den nacht duurde de beweging voort. Er werd herhaaldelijk gevochten, **waarbij vele dooden vielen.**

—

Het socialisme dringt overal door. In den Landdag van Brunswijk, die tot nu toe van roode smetten vrij was, is nu voor het eerst een soc.-dem. gekozen. Het is partijgenoot Jasper; hij neemt de plaats in van een groot-fabrikant die overleden is.

—

De Balkan-crisis. Het vergelijk tusschen Turkije en Oostenrijk heeft goeden indruk gemaakt bij alle betrokkenen, ook in Engeland. Men verwacht algemeen dat de andere geschillen nu ook wel langs vredelievenden weg zullen worden beslecht.

—

In Zweden zoeken de liberalen samenwerking met de sociaal-demokraten voor de a.s. verkiezingen. Een invloedrijk liberaal blad, *Dagens Nyheter*, spreekt dat openlijk uit. Maar dan moet de sociaal-demokratie ook fatsoenlijk worden en zich verklaren voor deelneming aan de regeering.

—

In het Turksche parlement werden gisteren de moties behandeld betreffende het beleid der regeering. De telegrammen melden omtrent de discussies niets bijzonders. Het debat eindigde met aanneming van een motie van vertrouwen. Met algemeene stemmen nog wel.

—

Studenten-relletjes. Te Parijs duren de betoogingen van klerikale studenten tegen de vrijzinnige hoogleeraren voort. Ook gisteravond was het weer zoo. Maar nu hielden de republikeinsche studenten een tegenbetooging, waardoor eenige vechtpartijen ontstonden, waarbij verscheidene personen kneuzingen opliepen. Om 7 uur kwam er een einde aan de betoogingen.

Vakbeweging.

BINNENLAND.

Vakvereenigingsstatistiek.

Door het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt weder, evenals een jaar geleden, een onderzoek ingesteld naar den omvang der vakbeweging van werklieden in Nederland bij den aanvang van het loopende jaar. Van het vorige onderzoek, betrekking hebbende op het jaar 1907 (ontvangsten en uitgaven) en den 1en Januari 1908 (ledental, aantal afdeelingen, contributie, enz.), werden de resultaten nog niet gepubliceerd, in de eerste plaats omdat tal van organisaties, ondanks herhaald verzoek, in gebreke bleven, de gevraagde opgaven te verstrekken. Bovendien waren van de ingevuld terug ontvangen vragenlijsten verscheidene niet volledig of op enkele punten niet geheel juist ingevuld, zoodat slechts een zeer onvolledig overzicht was kunnen worden gegeven. Op deze gronden werd besloten, de publicatie van het overzicht uit te stellen tot het volgende jaar (1909), ten einde eerst nog te beproeven, bij gelegenheid van het volgende onderzoek, de leemten van de resultaten van het eerste zooveel mogelijk aan te vullen.

De directeur van het Bureau doet in een circulaire aan de besturen der betrokken or- [illegible] weder een beroep op aller welwillende

— *De afdeelingen Baarn van den Timmerliedenbond en van den Centralen Bond van Bouwvakarbeider hielden Woensdagavond een openbare vergadering, die door 150 personen bezocht was. Valkenburg en Verdorst spraken over de aangeboden arbeidsovereenkomst. Aan de patroons is conferentie en uitstel van teekenen gevraagd.

—

Het Arbeidscontract en de vakorganisaties.

De sekretaris van het Vakverbond meldt ons:

Over enkele dagen verschijnt van het N. V. V. een ongeveer 8 pagina's groot vlugschrift over het Arbeidscontract, waarin de beteekenis van het aanbieden en van den strijd tegen het individueel contract wordt uiteengezet en de arbeiders tot toetreding tot de vakbonden worden aangespoord. De bedoeling is dat dit vlugschrift uiterlijk de laatste week van Januari wordt verspreid. Daarmede kan een tijd van intensieve propaganda door onze bonden worden ingezet.

Het vlugschrift wordt gratis verstrekt. Alle bestuurdersbonden, afdeelingen van bonden, ook van niet bij het N. V. V. aangesloten en zelfstandige vereenigingen kunnen het kosteloos in een onbeperkt aantal exemplaren verkrijgen; aan elke redelijke aanvraag zal worden voldaan. Slechts wordt als eisch gesteld doelmatige, kosteloozo verspreiding.

Om dubbele bestelling te voorkomen, worden de afdeelingen, die bij een bestuurdersbond zijn aangesloten, dringend verzocht, zoo ze de vlugschriften rechtstreeks van het N. V. V. betrekken, daarvan mededeeling te doen aan den bestuurdersbond ter plaatse.

Bestellingen te richten aan het N.V.V., Reguliersgracht 80, Amsterdam.

Nu aangepakt, kameraden. Een groot arbeidersbelang staat op het spel. De tijd voor propaganda is in de dagen voor het inwerking treden der wet bij uitstek gunstig.

—

Typografenbond. *Men schrijft ons uit Arnhem: De afdeeling van den Typografenbond belegde Woensdag een openbare vergadering, waarin P. Hols optrad met de bedoeling alle plaatselijke vereenigingen zich te doen aansluiten bij den Bond. Vooral bij de actie tegen het individueele arbeidscontract achtte de spreker eensgezind optreden noodig. Er was geen debat, hoewel men eerst heel wat gesputterd had over deze vergadering.

Ingezonden Mededeelingen à 40 cent per regel.

Chronische Bronchitis genezen.

Hoest, gevatte koude, heeschheid, asthma en bronchitis worden gemakkelijk en afdoend genezen door het gebruik van Moeder Seigel's Hoestbalsem. Moeder Seigel's Hoestbalsem geneest alle keel-, borst- en longaandoeningen en herstelt het teere weefsel der ademhalingsorganen, nadat deze geforceerd zijn door hevige hoestbuien.

„Sedert geruimen tijd was mijn man lijdende aan chronische bronchitis, gepaard met hevige hoestaanvallen en had hij zulks overgehouden uit een influenza-aanval. Tevergeefs probeerde hij verschillende middelen, totdat hij door een toeval van Moeder Seigel's Hoestbalsem hoorde. Reeds na het gebruik van één flacon was eene aanmerkelijke beterschap in zijn toestand waar te nemen, terwijl nu, nadat hij drie flacons geregeld gebruikt heeft, hij volkomen genezen is. Zijn hoest is totaal verdwenen, en zijn geheele gestel is door Uw voortreffelijk middel zoodanig opgeknapt, dat wij niet nalaten zullen uit dankbaarheid Moeder Seigel's Hoestbalsem zooveel wij kunnen aan te bevelen", aldus schrijft ons Mejuffrouw G. J. Koeslag, Leoninusstraat 16, Arnhem, in dato 28 December jl.

Moeder Seigel's Hoestbalsem is verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten à fl. 1.50 per flacon of rechtstreeks van de eigenaren A. J. White, Ltd., Damrak 28-30, Amsterdam. — Toezending volgt franco na ontvangst van postwissel.